

UiO : **Det juridiske fakultet**

Sjøforsikringsmeglerens rettslige stilling

Kandidatnummer: 762

Leveringsfrist: 25.04.2013

Antall ord: 17672

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Avhandlingens tema	1
1.1.1	Problemstilling	1
1.1.2	Avgrensninger	1
1.2	Veien videre.....	2
1.3	Rettskildebildet.....	3
1.3.1	Lov om forsikringsformidling av 10. juni 2005 nr. 41	3
1.3.2	Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69.....	5
1.3.3	Nordisk Sjøforsikringsplan 2013	5
1.3.4	Rettspraksis	6
1.3.5	Nemndspraksis	6
1.3.6	Uttalelser fra Finanstilsynet	7
1.3.7	Internasjonal rett.....	7
1.3.8	Juridisk litteratur	8
1.3.9	Bransjenormer	8
1.3.10	Meglerpraksis	9
2	SJØFORSIKRINGSMEGLERENS ROLLE I PRAKSIS	10
2.1	Innledning.....	10
2.2	Faktisk bruk av meglere	10
2.2.1	Norsk sjøforsikring.....	10
2.2.2	Engelsk sjøforsikring	11
2.3	Meglerfunksjonen	12
2.3.1	Innledning	12
2.3.2	Megleravtalen.....	13
2.3.3	Mellommann	14
2.3.4	Grensedragning mot agent	16

2.3.5	Funksjoner før avtaleinngåelsen	16
2.3.6	Selve avtaleslutningen.....	17
2.3.7	Bistand under forsikringsforholdet	18
2.3.8	Bistand ved skadeoppgjøret	18
3	SJØFORSIKRINGSMEGLERENS RETTSLIGE STILLING	20
3.1	Innledning.....	20
3.2	God meglerskikk.....	20
3.2.1	Innledning	20
3.2.2	Krav til forsvarlig utredning.....	21
3.2.3	Krav til kompetanse	21
3.2.4	Taushetsplikt	22
3.3	Plikt til å opptre uavhengig.....	23
3.3.1	Innledning	23
3.3.2	Alminnelig rådgivnings- og veiledningsplikt.....	24
3.3.3	Betaling av provisjon	25
3.4	Meglerens opplysningsplikt overfor forsikringstakeren	26
3.4.1	Innledning	26
3.4.2	Opplysningspliktens innhold.....	26
3.4.3	Krav til hvordan informasjonen gis.....	27
3.5	Opplysningsplikt overfor assurandøren	27
3.5.1	Innledning	27
3.5.2	Omfanget av opplysningsplikten.....	28
3.6	Meglerens informasjonsansvar overfor forsikringstakeren	30
3.6.1	Innledning	30
3.6.2	Plikt til å formidle informasjon fra assurandøren	30
3.6.3	Meglerens selvstendige informasjonsansvar	31
3.7	Valg av forsikringsgiver	34
3.7.1	Innledning	34
3.7.2	Aktsomhets- og frarådningsplikt.....	34

3.8	Utstedelse av dokumentasjon	35
3.8.1	Innledning	35
3.8.2	Utstedelse av cover note.....	37
3.8.3	Utstedelse av polise.....	37
3.9	Krav om klientkonto	39
3.10	Ivaretagelse av sikredes plikter under forsikringsavtalen.....	40
3.10.1	Innledning	40
3.10.2	Sikredes varslingsplikter	40
3.10.3	Sikredes opplysningsplikt under erstatningsoppgjøret.....	41
3.11	Kontroll av erstatningsoppgjøret	42
4	IDENTIFIKASJON.....	45
4.1	Innledning	45
4.2	Grunnlag for identifikasjon	46
4.3	Identifikasjon mellom forsikringstaker og megler	46
4.3.1	Innledning	46
4.3.2	Forsikringstakerens opplysningsplikt.....	47
4.3.3	Plassering av forsikringen	49
4.3.4	Utstedelse av dokumentasjon	52
4.3.5	Betaling av premie via megler	54
4.4	Identifikasjon mellom sikrede og megler	56
4.4.1	Innledning	56
4.4.2	Forsømmelse av sikredes plikter under forsikringsavtalen	56
4.4.3	Kontroll av erstatningsoppgjøret.....	61
4.4.4	Utbetaling av havarierstatning via megler	62
4.4.5	Informasjonsformidling mellom hovedassurandør og koassurandør	64
5	LITTERATURLISTE.....	67

1 Innledning

1.1 Avhandlingens tema

1.1.1 Problemstilling

Tema for avhandlingen er sjøforsikringsmeglerens rettslige stilling. I tilknytning til dette vil noen særlige problemstillinger som oppstår ved identifikasjon mellom megler og oppdragsgiver i forbindelse med feil og forsømmelser begått av megleren bli behandlet.

En viktig del av temaet om meglerens rettslige stilling er hvilke plikter han er pålagt ved utførelsen av megleroppdraget. Dette vil bli behandlet ut fra et rettslig og et praktisk perspektiv. Ved redegjørelsen av meglerens plikter står det regulatoriske aspektet, her Lov om Forsikringsformidling av 10. juni 2005 nr. 41 ("FFL" eller "forsikringsformidlingsloven"), sentralt. Det praktiske perspektivet vil bli vurdert opp mot de rettslige reglene.

Identifikasjon er et nærliggende tema å ta opp i relasjon til meglerens rettslige stilling idet meglerens handlinger kan få betydning for oppdragsgiveren og de andre partene i forsikringsforholdet. I denne avhandlingen er det spørsmålet om hvorvidt megleren kan identifiseres med forsikringstakeren/sikrede og assurandørene som skal behandles.

Fremstillingen tar i all hovedsak sikte på å behandle meglerens stilling under norsk rett og på grunnlag av norsk lov og forsikringsvilkår. Noen steder vil det bli trukket paralleller til engelsk rett for illustrasjon og sammenligning. Det engelske forsikringsmarkedet har stor betydning på det internasjonale sjøforsikringsmarkedet, og er, ved siden av det norske markedet, antakelig det viktigste markedet for kaskoforsikring av norske skip.

1.1.2 Avgrensninger

Innenfor sjøforsikring er det særlig ved forsikring knyttet til større skipsfart at megleren har en sentral rolle. Avhandlingens tema begrenses derfor til sjøforsikringsmeglerens rolle ved forsikring av registreringspliktige skip og skip som benyttes i næringsvirksomhet. Forsikring av disse skipstypene er ikke underlagt den preseptoriske lovgivningen i Lov om forsik-

ringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69 ("FAL" eller "forsikringsavtaleloven"), jf. FAL § 1-3 annet ledd. Avhandlingen har særlig hatt henblikk på meglerens rolle ved formidling av kaskoforsikring, som dekker fysisk skade og tap av skipet.¹ Det kan tenkes noe avvikende praksis ved formidling av P&I-forsikring, men dette vil ikke bli behandlet her.

Videre er avhandlingens tema begrenset til å gjelde de forsikringsforhold hvor det er et direkte kontraktsforhold mellom forsikringstakeren/sikrede og assurandøren, eventuelt assurandørene ved koassuransse. Meglerens rettslige stilling ved reassuransse vil ikke bli behandlet.

Når megleren begår feil eller forsømmelser ved utførelsen av sine plikter kan han bli pålagt ansvar overfor egen oppdragsgiver. Meglerens erstatningsansvar er et vidt tema i seg selv, og det avgrenses derfor mot en behandling av dette.

Forsikringsformidlingsloven oppstiller en rekke formelle krav til meglervirksomheten. Det stilles blant annet krav om tillatelse fra Finanstilsynet for å drive forsikringsmeglingsvirksomhet, jf. FFL kapittel 2, krav til egnethet og hederlig vandel for forsikringsmeglere og ledelsen i forsikringsmeglerforetaket, jf. FFL kapittel 3 og krav om ansvarsforsikring for meglervirksomheten, jf. FFL kapittel 4. Disse reglene vil ikke bli behandlet her.

1.2 Veien videre

Under punkt 1.3 gis det en oversikt over hvilke kilder avhandlingen bygger på.

I del 2 gis det en kort redegjørelse for de faktiske sider ved meglerens rolle og hvilke funksjoner han kan ha på de ulike stadiene av forsikringsforholdet, herunder ved avtaleinngåelsen, under forsikringsforholdet og ved skadeoppgjøret. Det synes hensiktsmessig å gi en redegjørelse for hvordan systemet fungerer i praksis før de nærmere juridiske spørsmålene systemet reiser skal drøftes.

---

¹ NOU 2007:1 s. 14

I del 3 behandles meglerens rettslige stilling. Hans plikter og hvilke begrensninger som gjelder ved utførelsen av megleroppdraget vil bli klarlagt med utgangspunkt i de regulatoriske rammene supplert med avtaler og praksis.

I del 4 drøftes spørsmålet om identifikasjon. De rettslige utgangspunkter for hvem megleren identifiseres med vil bli gjennomgått. Deretter vil det, med utgangspunkt i meglerens sentrale plikter i forsikringsforholdet, bli vurdert hvem av partene som bør bære risikoen for meglerens pliktbrudd.

1.3 Rettskildebildet

1.3.1 Lov om forsikringsformidling av 10. juni 2005 nr. 41

1.3.1.1 Bakgrunn og forarbeider

Forsikringsformidlingsloven trådte i kraft 1. januar 2006. Loven gjennomfører Europaparlamentets- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling ("forsikringsformidlingsdirektivet") i norsk rett,² og erstatter Forskrift 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsformidling ("1995-forskriften").³ Direktivet utgjør et av lovens forarbeider, og er noe det må ses hen til hvor tolkning av lovens bestemmelser volder tvil. Formålet med direktivet var å styrke forsikringsmegleres mulighet til å benytte seg av reglene om etableringsadgang og adgang til å yte tjenester i det indre marked, ivareta kundens behov ved avtaler om forsikringsmegling slik at forbrukervernet forbedres og å sikre likestilling mellom ulike personer og institusjoner som utøver forsikringsmegling.⁴

---

² Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 5

³ Det foreligger et forslag fra EU-kommisjonen om endring av forsikringsformidlingsdirektivet som ventes vedtatt i løpet av 2013.

⁴ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 6

Lovens forarbeider har betydning ved tolkningen og forståelsen av de pliktene loven pålegger megleren. Særlig i Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) Om lov om forsikringsformidling og i NOU 2007:1 om Meglerprovisjon i forsikring drøftes sider ved meglerens rettslige stilling som har hatt betydning i denne avhandlingen.

Med hjemmel i forsikringsformidlingsloven har Finansdepartementet vedtatt en Forskrift om forsikringsformidling ("forsikringsformidlingsforskriften")⁵ som utfyller og supplerer lovens regler. I forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 er det gitt utfyllende regler om meglerens informasjonsplikt til forsikringskunden som har betydning for behandlingen av meglerens rettslige stilling.

1.3.1.2 Kort om lovens anvendelsesområde

Forsikringsformidlingsloven er en rammelovgivning for drift og utøvelse av forsikringsformidlingsvirksomheten. Det fremgår av FFL § 1-1 første ledd at loven skal gjelde for "*formidling av direkte forsikring og gjenforsikring.*" Dette omfatter også sjøforsikring som ikke faller innunder noen av de formidlingstypene som er uttrykkelig unntatt i annet ledd. Unntatt fra lovens anvendelsesområde er først og fremst virksomhet som drives av forsikringsselskap og ren informasjonsvirksomhet om forsikring. Det fremgår av FFL § 1-2 nr. 1 at det med uttrykket "*forsikringsformidling*" siktes til virksomhet knyttet til inngåelse av forsikringsavtaler, herunder både forberedende arbeid og arbeid i forbindelse med selve plasseringen, bistand og service ved gjennomføring av avtalen under forsikringsforholdets løp og bistand ved et eventuelt skadeoppgjør. Loven oppstiller et krav om at denne virksomheten må være "*ervervsmessig*", noe som innebærer at de forsikringsformidlingstjenester som ytes må ytes mot vederlag.⁶

Loven viderefører prinsippene i 1995-forskriften, men gjennomføringen av forsikringsformidlingsdirektivet innebar en utvidelse av hvilke aktører som er underlagt lovgivning. For-

---

⁵ FOR-2005-12-09 nr. 1421

⁶ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 34

sikringsformidlingsloven omfatter både forsikringsmeglere, forsikringsrådgivere, forsikringsagenter og gjenforsikringsmeglere.⁷

1.3.2 Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69

Forsikringsavtaleloven gir generelle regler om forsikringsavtaler og er som utgangspunkt preseptorisk, jf. FAL § 1-3 første ledd. I bestemmelsens annet ledd er det gjort unntak fra dette utgangspunktet for enkelte forsikringstyper tilknyttet næringsvirksomhet. FAL § 1-3 annet ledd bokstav c bestemmer at loven, med unntak av § 7-8 om ansvarsforsikring, kan fravikes ved forsikring av registreringspliktige skip og skip som brukes i næringsvirksomhet. Forsikringsavtaleloven har ingen regler som regulerer meglerens stilling, og som følge av at den er fravikelig i sjøforsikring har den begrenset betydning for avhandlingens tema. Noen steder kan det imidlertid ha betydning å trekke løsningene under FAL inn som supplerende bakgrunnsrett og som momenter i en vurdering hvor løsningen etter standardvilkårene er uklar.

1.3.3 Nordisk Sjøforsikringsplan 2013

Nordisk Sjøforsikringsplan av 2013 ("NSPL") er basert på Norsk Sjøforsikringsplan av 1996, Versjon 2010 og trådte i kraft 1. januar 2013. NSPL er et sett avtalte standardvilkår for ulike sjøforsikringstyper utarbeidet i samarbeid mellom blant annet assurandører, forsikringstakere og andre interessenter, et såkalt "agreed document". Vilkårene kommer til anvendelse ved at forsikringsavtalen henviser til dem.⁸

Til NSPL følger det utfyllende motiver (heretter "motivene") som kaster lys over hvordan de ulike forsikringsvilkårene skal forstås og som det må sees hen til ved tolkningen av bestemmelsene i NSPL.⁹ Det fremgår av motivene at disse skal tillegges større vekt ved tolk-

---

⁷ NOU 2007:1 s. 17

⁸ Falkanger m.fl. (2010) s. 473

⁹ Selmer (1986) s. 70

ningen enn det som vanligvis legges på lovmotiver.¹⁰ Dette begrunnes med at de har vært drøftet og godkjent av den nordiske revisjonskomité og derfor må ansees som en integrert del av de standardvilkår NSPL utgjør. Det presiseres imidlertid at dersom det er klar motstrid mellom ordlyd i NSPL og motivene skal ordlyden gis forrang.¹¹

NSPL har regler om meglerens rettslige stilling i NSPL § 1-3. I tillegg omtales hans stilling flere steder i motivene. Som følge av at NSPL utgjør standardvilkår i en forsikringsavtale mellom forsikringstaker og assurandør hvor megleren ikke selv er part, vil vilkårene ikke ha direkte betydning for hans rettslige stilling. De kan imidlertid få betydning dersom megleren skal oppfylle partenes plikter under forsikringsavtalen og for spørsmålet om identifikasjon. I denne avhandlingen har NSPL og motivene en sentral plass.

1.3.4 Rettspraksis

Det er sparsomt med både Høyesterettspraksis og underrettspraksis om sjøforsikringsmeglerens rettslige stilling. Mangelen på praksis er ikke nødvendigvis ensbetydende med at det ikke oppstår tvister, men antakelig ser partene seg ofte bedre tjent med å løse disse utenfor rettssystemet. Rettspraksis om formidling av andre typer forsikringer kan imidlertid ha betydning, og noen steder i fremstillingen vil det være henvist til dette.

1.3.5 Nemndspraksis

Praksis fra Avkortningsnemnda, Forsikringsskadenemnda og Finansklagenemnda kan være en relevant rettskildefaktor. Hvilken vekt den tillegges varierer imidlertid i praksis.¹² Det finnes lite nemndspraksis som direkte omhandler sjøforsikringsmeglerens rettslige stilling, og rettskildefaktoren har dermed hatt liten betydning for denne avhandlingen. Det vil imidlertid noen steder bli trukket paralleller til nemndspraksis fra andre forsikringsrettslige om-

---

¹⁰ Motivene til § 1-4

¹¹ Motivene til § 1-4

¹² Se Rt.1987.744 hvor retten tillar nemndspraksis "*betydelig vekt*" (s. 748) og Rt.1993.1482 hvor praksis ble tillagt "*begrenset vekt*" (s. 1487)

råder, blant annet i tilknytning til FAL, for å illustrere hvordan tilsvarende problemstillinger har blitt løst på tilgrensende områder.

1.3.6 Uttalelser fra Finanstilsynet

Finanstilsynets Rundskriv 1999-01-08. 3/1999 ("Rundskriv 3/1999") ble utgitt i tilknytning til den nå avløste 1995-forskriften, og inneholder presiseringer vedrørende forståelsen av bestemmelser i 1995-forskriften. Slike uttalelser er ment å ha regulerende virkning, og gir uttrykk for hvordan kravene oppfattes fra lovgiverhold. Rundskrivet presiserer blant annet hva som ligger i kravet til god meglerskikk. Kravet om at megler skal opptre i henhold til god meglerskikk følger nå av FFL § 5-2 første ledd. I henhold til forarbeidene til FFL § 5-2 skal dette kravet forstås på samme måte som tilsvarende bestemmelse i 1995-forskriften.¹³ Dette innebærer at presiseringene i Rundskriv 3/1999 fortsatt har betydning ved tolkning av kravet under den nye loven.

1.3.7 Internasjonal rett

I avhandlingen vil det bli vist til engelsk rett. Internasjonal rett er, i henhold til alminnelig rettskildelære, en relevant rettskildefaktor. Hvilken vekt den skal tillegges ved løsning av rettsspørsmål i norsk rett er mer usikkert. Dette spørsmålet kommer imidlertid ikke på spissen her idet engelsk rett brukes for å illustrere avvikende løsninger og ikke for å begrunne et resultat etter norske regler.

Engelsk sjøforsikring reguleres av Marine Insurance Act av 1906 ("MIA"). Forsikringsformidlingsdirektivet er implementert i Financial Service and Markets Act 2000 ved The 2004 Order.¹⁴

---

¹³ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 36

¹⁴ Arnould (2008) s. 189

1.3.8 Juridisk litteratur

Det er begrenset med litteratur om meglerens rettslige stilling innenfor marine forsikringer. Meglerens rolle behandles noen steder i den generelle forsikrings- og sjøforsikringsrettslige litteraturen, og i enkelte tidsskriftsartikler. Selv om juridisk litteratur som utgangspunkt ikke er en rettskildefaktor av betydelig vekt,¹⁵ har den som følge av mangel på andre kilder hatt betydning for redegjørelsene i denne avhandlingen.

1.3.9 Bransjenormer

Norske Forsikringsmegleres Forening ("NFF") har vedtatt et sett med etiske retningslinjer (av 22. april 2009) som gjelder alle forsikringsmeglerforetak som er medlem av foreningen, herunder deres ansatte, tillitsmenn og eiere, jf. NFFs Etiske retningslinjer § 1-2 nr. 3 og nr. 4. Et grunnleggende formål ved de etiske retningslinjene er at de skal bidra til at forsikringsmegling skjer på en forsvarlig måte slik at alle parter interesser blir ivaretatt.¹⁶ Retningslinjene må sees i sammenheng med forsikringsformidlingslovgivningen. Hvor samme spørsmål er regulert både i loven og i retningslinjene er retningslinjene som utgangspunkt utformet for å trekke opp grensene godt innenfor det som ville innebære brudd på lover og forskrifter.¹⁷ Det er Etisk Råd for Norske Forsikringsmegleres Forening som er ansvarlig for håndheving av reglene, jf. NFFs Etiske retningslinjer § 1-4.

Bransjenormene gir uttrykk for meglerbransjens oppfatninger, og kan bidra til å klargjøre innholdet av lovens regler. Et eksempel på at domstolene viser til de etiske retningslinjene er Borgarting Lagmannsretts dom av 11.03.2009 (LB-2008-87925).¹⁸ Dette taler for at retningslinjene kan ha betydning ved vurderingen av lovens krav.

---

¹⁵ Eckhoff (2001) s. 270

¹⁶ Flaatin m.fl. (2008) s. 82

¹⁷ Flaatin m.fl. (2008) s. 82

¹⁸ Omtales nedenfor i punkt 3.2.3

1.3.10 Meglerpraksis

I mangel av skrevne rettskilder har det vært behov for å se hen til oppfatninger i praksis ved klarleggingen av innholdet i meglerens rettslige stilling. For å få et innblikk i den praksis som finnes for meglere i sjøforsikringsbransjen har jeg vært i kontakt med fire utvalgte sjøforsikringsmeglere som representerer et par av de store meglerhusene i Norge, og som daglig arbeider med en rekke av de problemstillingene som denne avhandlingen tar opp. I tillegg har jeg fått tilgang til eksempler på megleravtaler som benyttes, blant annet CEFOR Standard Formular 2007, som er en standardmegleravtale.¹⁹

Hvilken vekt denne praksisen har avhenger blant annet av hvor utbredt og etablert den er, hvor konsekvent og hyppig den blir fulgt og hvor sikre opplysningene om den er.²⁰ Mine undersøkelser er basert på enkeltstående uttalelser som skriver seg fra et fåtall representanter fra næringen. Hvorvidt disse oppfatningene oppfyller de ovennevnte kravene har jeg ikke hatt forutsetning for å ta stilling til. Dette krever omfattende undersøkelser av en mye større del av meglernæringen. Den rettskildemessige betydningen er dermed begrenset. Jeg velger allikevel å vise til denne meglerpraksisen da løsningen på mange områder er uklar og hvor uttalelsene kan være illustrerende for hvordan reglene oppfattes i praksis.

---

¹⁹ Omtales nedenfor i punkt 2.3.2.1

²⁰ Eckhoff (2001) s. 258

2 Sjøforsikringsmeglerens rolle i praksis

2.1 Innledning

I dette avsnittet vil meglerens rolle i praksis bli behandlet. Det gis en kort redegjørelse for hvilke oppgaver megleren typisk påtar seg å utføre, uten at det går nærmere inn på ramme-
ne for hans handlinger. Disse behandles i avhandlingens del 3. Før det redegjøres for meg-
lerfunksjonene syns det hensiktsmessig å se nærmere på bruken av sjøforsikringsmeglere i
praksis under norsk og engelsk sjøforsikring.

2.2 Faktisk bruk av meglere

2.2.1 Norsk sjøforsikring

Bruk av megler er ikke obligatorisk ved kjøp av forsikring på det norske markedet. Hvor-
vidt, og i tilfelle i hvilken utstrekning, megler benyttes er opp til forsikringstakeren å be-
stemme. Erfaringen er at bruk av megler ved inngåelse av forsikringsavtaler på det marine
marked er, og tradisjonelt har vært, svært utbredt i Norge. Bakgrunnen for dette er at høye
forsikringssummer og næringens internasjonale karakter tilsier at risikoen kan spres blant
flere assurandører i de internasjonale markedene. Innenfor hver dekning opereres det med
ulike prisnivåer og av og til avvikende vilkår for den enkelte assurandør. Dette medfører at
det er behov for å samordne dekningene, og å administrere pengestrømmene og forsik-
ringsdokumentene.²¹

Praksis viser at megler benyttes som mellommann også ved gjennomføring av forsikrings-
avtalen og spesielt i forbindelse med et eventuelt skadeoppgjør. Mange av meglerfirmaene
har derfor etablert egne havariavdelinger for sjøforsikring som arbeider med å bistå under
havaribehandlingen.

---

²¹ NOU 2007:1 s. 15

Tall fra Finanstilsynet²² viser at, norske forsikringsmeglerforetak i 2011 håndterte et totalt premievolum på 18 119 millioner kroner. Av dette volumet stod megling av forsikring knyttet til sjø, luft og energi for 5 696 millioner kroner.

2.2.2 Engelsk sjøforsikring

2.2.2.1 Det engelske forsikringsmarkedet

Som følge av at det enkelte steder i avhandlingen vil bli trukket paralleller mellom det norske og det engelske meglersystemet er det hensiktsmessig med en kort redegjørelse for det engelske forsikringssystemet og meglerens posisjon ved formidling av marine forsikringer på det engelske markedet.

Det engelske forsikringsmarkedet er delt mellom Lloyd's of London/Underwriters og assuranseselskapene tilknyttet The Institute of London Underwriters.

Lloyd's er en korporasjon hvor assurandørene er individuelle medlemmer organisert i syndikater. Forsikringene tegnes av hvert syndikat av en såkalt "underwriter". Flere assurandører tegner seg på samme forsikring, og "underwriters" representerer da hver enkelt av assurandørene for deres del av forsikringen.²³ Havaribehandling, premiebetaling og dokumentasjonsbehandling er sentralisert i Lloyd's organisasjonen. Markedet, dets struktur og organisasjon er underlagt The Lloyd's Act 1982. I medhold av loven er det opprettet et organ kalt "Council of Lloyd's" som fører tilsyn med og er ansvarlig for styringen av markedet.²⁴

Den andre delen av det engelske markedet utgjøres av enkeltstående forsikringsselskap som også driver selvstendig sjøforsikringsvirksomhet. Disse er tilknyttet en sentralforening som kalles The Insitute of London Underwriters.²⁵

---

²² Pressemelding fra Finanstilsynet

²³ Wilhelmsen m.fl. (2007) s. 39

²⁴ Lloyd's (2013)

²⁵ Wilhelmsen m.fl. (2007) s. 39

2.2.2.2 Meglerens rolle

Plassering av forsikringer på Lloyd's markedet må skje via en godkjent megler, en såkalt "Lloyd's Broker". Bruk av forsikringsmegler er med andre ord obligatorisk og all kontakt mellom forsikringstakeren og syndikatet må skje gjennom den Lloyd's autoriserte megleren. Megleren presenterer risikoen for de ulike "underwriters", som i sin tur eventuelt aksepterer risikoen på vegne av syndikatets medlemmer. Ved plassering av forsikring utenfor Lloyd's er det ikke obligatorisk å benytte megler. I praksis skjer imidlertid plassering også her i all hovedsak gjennom megler.²⁶

Under engelsk rett ansees forsikringsmegleren for å være "agent of the assured".²⁷ Han er forsikringstakerens representant og hans plikt er i første rekke å ivareta forsikringstakerens interesser. Forholdet mellom ham og forsikringstakeren reguleres av de generelle engelske reglene om "agency".²⁸ Også under forsikringsavtalens løp og ved et eventuelt skadeoppgjør, skjer all kontakt med assurandørene via den autoriserte megleren. Han opptrer også her som bindeleddet mellom sikrede og assurandøren.

2.3 Meglerfunksjonen

2.3.1 Innledning

Utgangspunktet for klarleggingen av meglerens funksjoner må tas i det partene har avtalt. I mangel av en konkret megleravtale eller oppdragsbekreftelse må man se hen til retningslinjene i forsikringsformidlingsloven og sedvane for å klarlegge meglerens funksjon.

Først knyttes det noen bemerkninger til utforming av megleravtalene ettersom det er disse som danner utgangspunktet for megleroppdraget. Deretter gis en kort oversikt over megle-

---

²⁶ Wilhelmsen m.fl. (2007) s. 39

²⁷ Arnould (2008) s. 217

²⁸ Arnould (2008) s. 184

rens rolle og de oppgaver han typisk vil påta seg. Det nærmere innholdet av disse oppgavene og rammene for utførelsen av dem vil bli behandlet under del 3.

2.3.2 Megleravtalen

2.3.2.1 Formelle krav

Forsikringsformidlingsloven oppstiller ingen krav om at megleroppdraget må konkretiseres i en skriftlig avtale. I kravet til god meglerskikk, jf. FFL § 5-2, ligger det imidlertid en oppfordring om å inngå skriftlige meglerfullmakter med oppdragsgiverne som spesifiserer alle sider ved oppdraget på en god og forsvarlig måte.²⁹ En tilsvarende oppfordring til skriftlighet finnes i NFFs Etiske retningslinjer § 3-1 nr. 1 og nr. 2.

I samarbeid med den sentrale nordiske sjøforsikringsorganisasjonen CEFOR og Norges Rederiforbund har NFF utarbeidet en standard for meglerfullmakt og megleravtale, de såkalte CEFOR Standard Formular 2007. Disse to standardavtalene er ment som retningslinjer i det enkelte kundeforholdet, og utdyper innholdet av prinsippet om god meglerskikk samt de krav som ellers er oppstilt i loven. I standardavtalen er begge parter oppgaver og plikter regulert.

Hvorvidt det inngås en skriftlig avtale mellom megler og oppdragsgiver varierer fra meglerfirma til meglerfirma og ut fra kundens ønsker.³⁰ I noen meglerfirma utformes det egne avtaler tilpasset den enkelte kundes behov, andre benytter standardavtaler, mens atter andre kun baserer oppdraget på muntlige avtaler.

Tidligere var megleroppdragene i vid utstrekning basert på tillitt og troverdighet.³¹ Min oppfatning er at det i dag er langt mer vanlig at megleroppdraget konkretiseres skriftlig. Som følge av at meglerne i dag ofte har en viktig rolle også etter avtaleinngåelsen kan det

---

²⁹ Rundskriv 3/1999 punkt 10

³⁰ Berg (2013)

³¹ Finstad (1994) s. 34

antas at både forsikringskundene og meglerforetakene i videre utstrekning enn tidligere ser seg tjent med en skriftlig avtale som klart regulerer oppdraget og dets omfang. I engelsk rett foreligger det vanligvis ingen formell avtale mellom megler og forsikringstaker.³²

2.3.2.2 Materielle krav

Prinsippet om avtalefrihet gjelder også på området for formidling av marine forsikringer, og partene står som hovedregel fritt til å bestemme oppdragets innhold, varighet og art. Det nærmere innholdet av avtalen og hvor konkret meglerens oppgaver reguleres, vil variere med kundens behov og ønsker. Forsikringsformidlingsloven oppstiller ingen krav til en eventuell avtales innhold.

2.3.3 Mellommann

Megleren er en profesjonell mellommann som får i oppdrag av forsikringstakeren å finne en egnet forsikringsløsning. Som utgangspunkt ansees derfor megleren for å være oppdragsgiverens representant og å opptre på hans vegne. Han skal, uavhengig av forsikrings-selskapet,³³ ivareta forsikringstakerens interesser.³⁴ Dette er særlig tydelig ved avtaleinngåelsen, men også videre i forsikringsforholdet og under skadeoppgjøret er oppfatningen i praksis at megleren fullt ut er forsikringskundens representant og skal ivareta dennes interesser.³⁵

Megleren opptrer som bindeleddet mellom forsikringstakeren og sikrede på den ene siden, og assurandøren(e) på den andre. Forsikringstakeren er den som inngår forsikringsavtalen med assurandøren, jf. NSPL § 1-1 (b). Assurandøren er den som i henhold til avtalen skal yte forsikringen, jf. NSPL § 1-1 (a). Sikrede er den som har krav på oppgjør etter forsikringsavtalen, altså den som er innehaver av den forsikrede interesse, jf. NSPL § 1-1 (c). Etter at avtalen er inngått er det forholdet mellom sikrede og assurandøren som er sentralt.

---

³² Arnould (2008) s. 189

³³ Jf. FFL § 5-2

³⁴ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 10

³⁵ Berg (2013) og Einarsveen (2013)

Som oftest vil forsikringstakeren være den som er sikret under forsikringsavtalen.³⁶ Det kan imidlertid tenkes at det er flere som har status som sikrede og som i denne egenskap kan påberope seg forsikringsavtalen. Dette kan for eksempel være panthavere som har interesser i den forsikrede gjenstandens formuesverdi og som ønsker sikkerhet for denne interessen.³⁷ I kaskoforsikring er det vanlig at panthaverne står som medforsikret under forsikringsavtalen, og ikke tegner egne forsikringer. Panthaverens rett mot assurandøren er regulert i NSPL kapittel 7. Medforsikring av en navngitt tredjemann er regulert i NSPL kapittel 8.

Ved kaskoforsikring av skip er det vanlig at risikoen fordeles mellom flere assurandører, enten gjennom koassuransse eller reassuransse.³⁸ Ved koassuransse fordeles risikoen på flere assurandører som alle står i et direkte kontraktsforhold med forsikringstakeren.³⁹ Det er vanlig at forsikringstakeren ved avtaleinngåelsen oppnevner en hovedassurandør⁴⁰ som har fullmakt til å representere assurandørfellesskapet og som megleren forholder seg til. NSPL kapittel 9 har regler om rammene for hovedassurandørens myndighet og ansvar. Disse rammene er ofte ytterligere presisert i avtale mellom assurandørene, som regel i form av en hovedassurandør-klausul.⁴¹

Som mellommann legger megleren forholdene til rette for at kommunikasjonen mellom avtalens parter skal foregå på enklest mulig måte. Meglerens innsats forenkler forsikringsforholdet både for assurandøren og for forsikringstakeren/sikrede. Sett med assurandørens øyne er megleren en hjelpende hånd, som bidrar til å forenkle hans arbeid med å få i stand

---

³⁶ Bull (1980) s. 29

³⁷ Bull (1980) s. 29

³⁸ Det avgrenses mot en videre behandling av reassuransedekning, jf. punkt 1.1.2

³⁹ Brækhus m.fl. (1993) s. 309

⁴⁰ NSPL § 9-1 definerer hovedassurandør som "*den som ved forsikringens tegning er oppgitt som hovedassurandør.*"

⁴¹ Bull (1980) s. 31

en avtale og oppfylle avtalens intensjon.⁴² Dette gjelder selv om megleren er forsikringstakerens representant og ivaretar dennes interesser.

2.3.4 Grensedragning mot agent

I forsikringsformidlingsloven er det oppstilt et klart skille mellom forsikringsmegler og forsikringsagent. Som nevnt er megleren en nøytral, uavhengig mellommann som skal formidle forsikringer på vegne av kunden, jf. FFL § 1-2 annet ledd. Forsikringsagenten er engasjert av forsikringsselskapene og tilbyr forsikringsprodukter for og på vegne av et eller flere forsikringsselskaper, jf. FFL § 1-2 tredje ledd. Det er viktig at forsikringskunden er klar over agentens tilknytning til forsikringsselskapene. Hans tillit til at han tilbys de beste løsninger, herunder gunstig premie og vilkår, kan lett svekkes dersom det ikke oppstilles klare skiller i loven mellom de ulike forsikringsformidlere.

2.3.5 Funksjoner før avtaleinngåelsen

Meglerens hovedoppgave er å bistå forsikringstakeren med å finne den forsikringsløsningen som er best egnet til å dekke hans behov. Megleren kjenner markedet godt og har ofte bred erfaring med ulike assurandører, forsikringsløsninger og vilkår slik at han vet hvor det kan være gunstig å plassere forsikringen.

For å finne egnet forsikringsløsning må megleren foreta en analyse av forsikringstakerens forsikringsbehov. Ut fra denne analysen utarbeider megleren et forslag til forsikringsprogram eller vilkårssett som danner grunnlag for innhenting av tilbud fra assurandørene. Hvordan innhenting av tilbud foregår vil avhenge av kundens ønsker. I sjøforsikring vil megleren ofte få utstedt fullmakt til å henvende seg til ulike forsikringsmarkeder og assurandører. Ut fra sin analyse av forsikringstakerens behov forhandler megleren med assurandørene om premien og vilkårene.

---

⁴² Einarsveen (2013)

Etter at tilbud er innhentet, foretar megleren en vurdering og sammenligning av samtlige innhentede tilbud. Dette presenteres for forsikringstakeren sammen med en anbefaling fra megleren om hvilken forsikringsløsning han mener er best egnet.⁴³

2.3.6 Selve avtaleslutningen

Når forsikringstakeren har valgt forsikringsløsning bistår megleren ved selve plasseringen av forsikringen hos en eller flere assurandører. I praksis skjer plasseringen ved at megleren får utstedt en plasseringsfullmakt fra forsikringstakeren med ordre om å inngå forsikringsavtale med den eller de valgte assurandørene og på de fremforhandlede vilkår.⁴⁴ Fullmakten kan være enten skriftlig, gjerne kalt "firm order", eller muntlig. Megleren inngår deretter forsikringsavtalen med assurandøren i forsikringstakerens navn og for dennes regning i henhold til den plasseringsfullmakten som er utstedt. Ved plassering av forsikring foreligger det altså et fullmaktsforhold mellom forsikringstakeren som fullmaktsgiver og megleren som hans fullmektig. Dette samsvarer med situasjonen under engelsk rett hvor megleren ved inngåelse av forsikringsavtaler opptrer som "agent of the assured".

Når skriftlig avtale er inngått, bistår megleren ved utstedelse av dekningsbekreftelse og annen nødvendig dokumentasjon. Slik dokumentasjon kan blant annet være bekreftelser til panthavere med sikkerhet i skipet på at forsikringsdekning foreligger, såkalte "Certificate of Insurance".⁴⁵ I forlengelsen av dette utsteder megleren et "Letter of Undertaking" hvor han påtar seg å underrette panthaveren dersom det skjer endringer i forsikringsdekningen i løpet av forsikringsforholdet.⁴⁶

---

⁴³ Berg (2013)

⁴⁴ Berg (2013)

⁴⁵ NOU 2007:1 s. 15

⁴⁶ Dammen (2013)

I Norge har det utviklet seg en etablert praksis om at betaling av premie skjer via megler.⁴⁷ Megleren utfører stort sett alle oppgaver tilknyttet betaling av premie. Han utsteder faktura på vegne av assurandørfellesskapet, innkrever premie fra forsikringstakeren og fordeler beløpet ut til de ulike assurandørene.⁴⁸

2.3.7 Bistand under forsikringsforholdet

Under forsikringsforholdet har megleren en oppfølgende og en rådgivende funksjon overfor sikrede. Den generelle oppfølgingen kan for eksempel gå ut på at megler holder statusmøter om forhold av betydning for forsikringsavtalen.⁴⁹ Meglerens rådgivende funksjon består både i at megleren svarer på henvendelser fra kunden om forsikringsavtalen, og at han, på eget initiativ, gir generell informasjon om forhold kunden bør ta i betraktning under forsikringsforholdet.⁵⁰

Videre bistår megleren ved fornyelse av eksisterende forsikringsavtaler. Dette innebærer blant annet å foreta løpende behovsanalyser for å vurdere om andre forsikringsløsninger og vilkår kan være bedre egnet til å ivareta forsikringstakerens behov.⁵¹

Dersom forsikringsbehovet endrer seg underveis i forsikringstiden, vil meglerens oppgave være å bistå sikrede ved reforhandling av vilkårene. I de tilfellene hvor assurandøren krever tilleggspremie som kompensasjon for økt risiko, vil megleren stå for innkreving og videreformidling av denne.

2.3.8 Bistand ved skadeoppgjøret

Når en skade inntreffer er det vanlig at sikrede melder fra til megleren, som så bistår ham i kontakten og forhandlingene med hovedassurandøren under skadebehandlingen.⁵² Han vei-

---

⁴⁷ Einarsveen (2013)

⁴⁸ Einarsveen (2013)

⁴⁹ Dammen (2013)

⁵⁰ Dammen (2013)

⁵¹ Finstad (1994) s. 8

leder sikrede ved utarbeidelse av informasjon og dokumenter av betydning for skadeoppgjøret og yter rådgivning i de spørsmål som måtte oppstå.⁵³ I tilfeller hvor det er usikkert om en inntrådt skade er dekningsberettiget etter forsikringsvilkårene, bistår megleren rederiet med å finne dekningsmessighet og sørger for at skaden faktisk blir erstattet.⁵⁴

I forbindelse med beregningen av erstatningsoppgjøret gjennomgår og kontrollerer megleren ofte generalregningen på vegne av rederiet før denne videresendes til hovedassurandøren. Generalregningen er en oppsummering av alle de utgifter rederiet har pådratt seg, og danner utgangspunktet for hovedassurandørens beregning av erstatningsoppgjøret. I noen tilfelle sender hovedassurandøren sin endelige erstatningsberegning via megler som gjennomgår og kontrollerer det assurandøren har beregnet at sikrede har krav på.⁵⁵ I sjøforsikring er det vanlig praksis at megleren krever inn havarierstatningen fra den enkelte koassurandør og deretter fordeler denne ut til de berettigede.⁵⁶

Dersom det oppstår uenighet mellom assurandøren og sikrede, for eksempel om en skade er dekningsberettiget eller om erstatningsoppgjørets størrelse, kan megleren ha til oppgave å megle mellom partene. Kommer assurandøren og rederiet ikke til enighet og saken forelegges for en dispassjør eller tas til retten, bistår megleren ofte rederiet og dets advokater i saksforberedelsene.⁵⁷

---

⁵² Flaatin m.fl. (2008) s. 46

⁵³ Franseth (2013)

⁵⁴ Franseth (2013)

⁵⁵ Berg (2013)

⁵⁶ Flaatin m.fl. (2008) s. 53

⁵⁷ Franseth (2013)

3 Sjøforsikringsmeglerens rettslige stilling

3.1 Innledning

Megleren har en rekke ulike oppgaver i forbindelse med forsikringsforholdet. I dette avsnittet skal de rammer som gjelder for utførelsen av disse oppgavene, herunder hvilke plikter megleren er pålagt, behandles. Rammene for hans handlinger kan ha flere grunnlag. Utgangspunktet må tas i de rammer de regulatoriske reglene setter for utøvelse av meglervirksomheten. Her er det forsikringsformidlingsloven og forsikringsformidlingsforskriften som er sentrale. I forlengelsen av det som følger av loven kan meglerens plikter være nærmere regulert i megleravtalen mellom oppdragsgiver og megler, eller hans plikter kan utledes av forsikringsavtalen mellom forsikringstakeren og assurandøren. Dersom det ikke foreligger noen avtale oppstår spørsmålet om pliktene kan sies å følge av sedvane eller bakgrunnsrett. En klarlegging av meglerens plikter er viktig fordi brudd på disse kan få betydning for forsikringsavtalens parter. Hvilken betydning det får vil bli behandlet nedenfor i del 4 om identifikasjon.

Utgangspunktet for den videre behandlingen tas i det som følger av de regulatoriske rammene. Disse rammene vil bli supplert med presiseringer som kan være gjort i megleravtaler der hvor dette kan bidra til å illustrere omfanget av meglerens plikter i praksis. En slik behandling syns hensiktsmessig idet megleravtalene ofte bygger på lovens regler og presiserer innholdet av disse. Også forsikringsavtalen mellom partene, her NSPL, vil bli trukket inn. Selv om denne avtalen ikke direkte regulerer meglerens stilling, kan dens innhold ha betydning hvor han skal ivareta partenes plikter. De plikter som kan utledes av forsikringsavtalen vil også ofte være inntatt og presisert i megleravtalen.

3.2 God meglerskikk

3.2.1 Innledning

Forsikringsformidlingsloven § 5-2 oppstiller et generelt krav om at forsikringsmegleren skal drive sin virksomhet "*i henhold til god meglerskikk.*" Kravet til "god meglerskikk" innebærer både generelle og mer spesifikke plikter for megleren. De spesifikke pliktene

som kan utledes av kravet fremgår uttrykkelig av FFL § 5-2, og vil bli behandlet under egne punkter i det følgende. Hva som ligger i kravet utover det som følger direkte av FFL § 5-2 må blant annet klarlegges ut fra praksis og alminnelige oppfatninger. I dette avsnittet gis noen bemerkninger til hvilke generelle plikter kravet til god meglerskikk pålegger megleren.

3.2.2 Krav til forsvarlig utredning

Kravet til god meglerskikk innebærer at megleren må foreta en forsvarlig klargjøring og grundig utredning av forsikringstakerens forsikringsbehov i samarbeid med kunden.⁵⁸ En klar oppfatning av forsikringstakerens behov er avgjørende for at megleren skal være i stand til å foreslå egnede forsikringsløsninger. Selv om kaskoforsikring i stor utstrekning er et produkt som bygger på standardiserte vilkår, vil det også ved denne typen forsikring være behov for individuelt tilpassede løsninger. Det kan for eksempel oppstå spørsmål om det bør forsikres på norske eller engelske vilkår, om det er behov for spesialklausuler i tillegg til de standardiserte vilkår o.l.

3.2.3 Krav til kompetanse

I henhold til kravet om god meglerskikk kreves det at megleren skal være så oppdatert som mulig på forsikringsmarkedet og inneha den nødvendige kompetansen.⁵⁹

Kompetansekravet må for det første innebære at megleren har kunnskap om det markedet han skal plassere forsikringen i, uavhengig av om det er et norsk eller utenlandsk marked, herunder om priser, vilkår og systemer for etablering av forsikring.

I Borgarting Lagmannsretts dom av 11.03.2009 (LB-2008-87925), som gjaldt et entreprenørselskaps krav på erstatning og reduksjon av honorar for påståtte mangler ved utførelsen av et forsikringsmegleroppdrag, uttalte retten følgende om kravet til kompetanse

---

⁵⁸ Rundskriv 3/1999 punkt 10

⁵⁹ Rundskriv 3/1999 punkt 10

"Etter lagmannsrettens syn pliktet forsikringsmegler å kjenne forsikringsmarkedet, slik at megler kunne gi kunden råd om den premien kunden betalte var noenlunde i tråd med markedet. Og dersom meglerforetaket ikke hadde slik kompetanse, måtte det forutsettes at man gjorde undersøkelser for å bringe på det rene opplysninger om hva som var omtrentlig markedspris for det forsikringsproduktet som skulle forsikres."

Selv om saken ikke gjaldt formidling av marin forsikring antas uttalelsen om kravet til kompetanse å være av generell betydning.

Ved innhenting av tilbud vil kunnskap om markedet være sentralt for at megleren skal kunne oppnå best mulig premietariffering og vilkår ut fra forsikringstakerens behov, samt være i stand til å anbefale de rette leverandørene. Dersom risikoen skal plasseres hos flere assurandører, noe som er vanlig i sjøforsikring, er meglerens kunnskap viktig for å samordne forsikringene slik at kunden får en fullstendig dekning. Også senere i forsikringsforholdet, hvor megleren gjennomgående har en rådgivende funksjon, vil kompetanse om markedet være en forutsetning.

For det andre må kompetansekravet innebære at megleren skal ha kjennskap til de alminnelige regler om inngåelse av avtaler generelt og forsikringsavtaler spesielt, samt de til enhver tid gjeldende regler og kutymen i bransjen.⁶⁰ Megleren skal være i stand til å gi juridiske råd vedrørende forsikringsforholdet og bistå ved tolkningen av vilkår og klausuler i forsikringsavtalen. Hans plikt til å yte slik rettshjelp kan imidlertid ikke trekkes lenger enn til å gjelde forsikringsrelaterte spørsmål innenfor den bransjen han arbeider i.

3.2.4 Taushetsplikt

Kravet til god meglerskikk pålegger forsikringsmegleren tilsvarende taushetsplikt som forsikringsselskaper har ved mottakelse av informasjon av personlig og forretningsmessig

---

⁶⁰ Brækhus (1946) s. 314

art.⁶¹ Forsikringsselskapers taushetsplikt fremgår i dag av Lov om Forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet av 10. juni 2005 nr. 44 § 1-6. Taushetsplikten innebærer at forsikringsmegleren må oppbevare den innhentede informasjonen på en forsvarlig måte og ikke utlevere den uten samtykke fra forsikringstakeren eller benytte den til andre formål enn utførelsen av oppdraget.⁶² Ofte inntas det en klausul om taushetsplikt i megleravtalen sammen med eventuelle unntak.

3.3 Plikt til å opptre uavhengig

3.3.1 Innledning

Det følger av FFL § 5-2 første ledd at kravet til god meglerskikk blant annet innebærer at megleren ikke må opptre på en måte som kan skape tvil om hans stilling som uavhengig mellomledd. Kravet til uavhengighet innebærer at megleren skal ivareta oppdragsgiverens interesser uavhengig av forsikringsselskapene. Det kreves ikke at opptreden rent faktisk kan skape eller skaper tvil om meglerens uavhengighet, det er tilstrekkelig at den er "egnet" til det.⁶³ I henhold til tredje ledd skal megleren heller ikke inngå avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte innrette seg slik at det kan påvirke hans uavhengighet.

Plikten til å opptre uavhengig av forsikringsselskapene gjelder under hele megleroppdraget, men er særlig fremtredende ved meglerens rådgivning og veiledning til kunden ved valget av forsikringsløsning. Her er det viktig at kunden har tillitt til at megleren ikke er påvirket av utenforliggende faktorer, for eksempel knyttet til hans egne interesser.

Uavhengighetsprinsippet har både selvstendig betydning og kan begrunne andre plikter loven pålegger megleren, for eksempel reglene om meglerens opplysningsplikt ovenfor forsikringstakeren.⁶⁴ I dette avsnittet vil det først redegjøres nærmere for hvilke rammer

---

⁶¹ Rundskriv 3/1999 punkt 10 og NFFs etiske retningslinjer § 5-1 nr. 3 og § 5-2

⁶² Rundskriv 3/1999 punkt 10

⁶³ Rundskriv 3/1999 punkt 11

⁶⁴ Se punkt 3.4

uavhengighetsprinsippet setter for meglerens utførelse av det forberedende arbeidet før avtaleinngåelsen. Deretter redegjøres det kort for et forhold som kan påvirke meglerens uavhengighet, nemlig betaling av provisjon, da dette er et særtrekk ved formidling av marine forsikringer.

3.3.2 Alminnelig rådgivnings- og veiledningsplikt

En av meglerens hovedoppgaver er å gi råd og veiledning ved valg av forsikringsløsning. Uavhengighetsprinsippet setter klare rammer for hvordan megleren skal utøve sin rådgivning og veiledning.

Når megleren gir råd om hvilken forsikringsløsning som er best egnet til å dekke forsikringstakerens behov, jf. FFL § 1-2 annet ledd, opptrer han som forsikringstakerens uavhengige rådgiver. Dette innebærer at rådgivningen skal være objektiv og ytes fritt og ubundet av selskapene. Bakgrunnen for dette er at forsikringstakeren må kunne stole på at megleren gir råd og presenterer tilbud ut fra forsikringstakerens interesser og med sikte på å finne best mulig løsning ut fra hans behov. Megleren skal med andre ord ikke forfordle et eller flere forsikringsselskap foran andre på grunn av egne provisjonsinntekter eller av andre grunner. Anbefaling av forsikringsgiver skal skje på forsvarlig og nøytralt grunnlag.⁶⁵

I henhold til FFL § 1-2 annet ledd kan rådgivning og presentasjon av forsikringsløsning skje på bakgrunn av et stort antall tilgjengelige forsikringsløsninger eller på bakgrunn av tilbud fra ett eller et fåtall av forsikringsgivere. Sistnevnte er greit så lenge megleren ikke er avtalemessig forpliktet til å presentere tilbud fra disse/dette selskapet(ene). Dersom megleren gir råd på grunnlag av tilbud fra bare ett selskap følger det av forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 tredje ledd at han skal opplyse om dette. Dersom rådgivningen ytes på basis av et stort antall tilgjengelige forsikringsløsninger skal han gi kunden informasjon om dette, jf. forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 første ledd nr. 3. Når det foretas en slik

---

⁶⁵ Rundskriv 3/1999 Punkt 11

"objektiv analyse" følger det av bestemmelsens annet ledd at dette skal gjøres på bakgrunn av et så stort antall av markedets tilgjengelige forsikringsløsninger at megleren er i stand til å gi en faglig kvalifisert og god anbefaling om egnet forsikringsløsning.

Om innholdet i selve rådgivningen fremgår det av forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 fjerde ledd at forsikringsmegleren som et minimum skal presisere de krav og behov kunden har og begrunne de råd han gir kunden om et forsikringsprodukt. For å kunne yte kvalifisert rådgivning er det viktig at megleren har en oppdatert kompetanse om markedet.⁶⁶ I megleravtalene avtales det ofte uttrykkelig hvilke råd megleren plikter å gi til kunden. Disse bygger på de krav loven oppstiller, men går noen ganger enda lengre.

3.3.3 Betaling av provisjon

Tidligere var det vanlig i alle forsikringsnæringer at meglerens provisjon ble betalt av forsikringsselskapet. I 2008 ble det imidlertid innført et forbud mot at meglerprovisjonen skulle betales av den forsikringsgiver som overtok forsikringen. Dette kommer til uttrykk i FFL § 5-2a hvor det er bestemt at vederlaget for forsikringsformidlingen skal avtales med oppdragsgiver før megleroppdraget utføres, jf. første ledd. Bakgrunnen for forbudet var nettopp å unngå at kundens tillit til meglerens uavhengighet ble svekket.⁶⁷

I FFL § 5-2a tredje ledd er visse forsikringsarter unntatt fra forbudet, og etter bokstav b gjelder dette blant annet for forsikring av registreringspliktige skip. Unntaket for sjøforsikring er begrunnet med at det vil skape konkurransemessige ulemper både for de nasjonale forsikringsselskapene og forsikringsmeglingsforetakene om forbudet skulle få anvendelse også på marine forsikringer.⁶⁸ Ettersom sjøforsikring er et område preget av konkurranse over landegrensene er det viktig at nasjonale og internasjonale forsikringsmeglere og for-

---

⁶⁶ Tilsvarende i NFFs Etiske retningslinjer § 3-4

⁶⁷ NOU 2007:1 s. 7

⁶⁸ NOU 2007:1 s. 32

sikringsselskap kan operere under de samme rammebetingelsene.⁶⁹ Det er sikker praksis på sjøforsikringsrettens område at meglerprovisjon betales av forsikringsgiver.⁷⁰ Ved vurderingen av behovet for et provisjonsforbud på dette området, har lovgiver altså funnet at det er andre hensyn som veier tyngre enn hensynet til å ivareta kundens tillit til meglerens uavhengighet.

3.4 Meglerens opplysningsplikt overfor forsikringstakeren

3.4.1 Innledning

I henhold til FFL § 5-4 har megleren plikt til å gi kunden informasjon ved avtaleinngåelsen og ved fornyelse og endring av forsikringsavtalen. Hvilken type informasjon megleren plikter å gi er det gitt nærmere regler om i forsikringsformidlingsforskriften § 3-1. Opplysningskravene som fremgår her er relativt omfattende og detaljerte. I dette avsnittet vil meglerens plikt til å gi opplysninger om meglervirksomheten bli presentert.

3.4.2 Opplysningspliktens innhold

Plikten til å gi opplysninger er ment å gi forsikringstakeren mulighet til å bedømme meglerens uavhengighet av forsikringsselskapene og dermed styrke hans tillit til at megleren ikke er påvirket av utenforliggende faktorer når han yter råd og gir anbefalinger. Megleren plikter blant annet å opplyse om den provisjon eller annen godtgjørelse han mottar fra forsikringsselskapet, jf. forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 første ledd nr. 4. Siden forbudet mot meglerprovisjon ikke gjelder for sjøforsikring, og provisjonen her utbetales av selskapene, vil det for formidling av denne forsikringstypen fortsatt ha betydning for bedømmelsen av meglerens uavhengighet å gi opplysninger om provisjonen. At bestemmelsen også omfatter "*annen godtgjørelse*" må innebære at det ikke bare skal opplyses om den direkte provisjon megleren mottar, men også andre goder selskapet yter. Et eksempel kan være at megleren får i oppdrag å sørge for assurandørens reassuransedekning. Dette vil være et gode megleren tjener på, og som kan være egnet til å trekke hans uavhengighet av selskapet

---

⁶⁹ Ot.prp.nr. 24 (2007-2008) s. 10

⁷⁰ NOU 2007:1 s. 32

i tvil. Videre skal forsikringsmegleren opplyse om eventuelle direkte eller indirekte eierandeler meglerforetaket måtte ha i et forsikringsselskap, eller som et forsikringsselskap måtte ha i meglerforetaket, jf. § 3-1 første ledd nr. 5 og nr. 6.

I tillegg til de opplysninger megleren plikter å gi ut fra hensynet til uavhengighet, er megleren blant annet pålagt å opplyse om utenomrettslige klageordninger, jf. § 3-1 første ledd nr. 8, og foretakets navn og adresse samt registreringssted, jf. første ledd nr. 1 og 2.

3.4.3 Krav til hvordan informasjonen gis

FFL § 5-5 angir hvordan informasjonen i FFL § 5-4 skal gis. Informasjonen skal være skriftlig, eller gis ved bruk av et annet varig medium, jf. første ledd nr. 1. I noen tilfelle kan informasjonen gis muntlig, men da må den nedtegnes skriftlig umiddelbart etter avtaleinngåelsen, jf. annet ledd. For øvrig skal informasjonen gis på en måte som er forståelig for kunden, jf. første ledd nr. 2, og enten på det språk som gjelder i det landet forpliktelsen eksisterer eller på det språk partene har avtalt, jf. første ledd nr. 3.

3.5 Opplysningsplikt overfor assurandøren

3.5.1 Innledning

FFL § 5-2 første ledd annet punktum pålegger megleren en plikt til å sørge for all nødvendig dokumentasjon for at en forsikringsavtale skal komme i stand. Plikten er et utslag av kravet om god meglerskikk, og må gjelde tilsvarende ved en eventuell kontraktsfornyelse. Før avtaleinngåelsen er det nødvendig for assurandøren å få opplysninger om den risikoen forsikringstakeren ønsker dekket slik at han kan vurdere om han vil inngå forsikringsavtalen, og eventuelt på hvilke nærmere vilkår han vil gjøre dette.

Hvilke opplysninger assurandøren har krav på følger av reglene om forsikringstakerens opplysningsplikt. I sjøforsikring følger dette av NSPL § 3-1. Bestemmelsen pålegger forsikringstakeren en aktiv plikt til å gi korrekte og fullstendige opplysninger om alle forhold som er av betydning for assurandøren. Dette innebærer at han uoppfordret skal gi de nød-

vendige opplysningene. Dersom denne plikten forsømmes risikerer forsikringstakeren at dekningen bortfaller, at assurandørens ansvar begrenses eller at forsikringen sies opp.⁷¹

I det følgende vil jeg se nærmere på omfanget av meglerens plikter ved oppfyllelsen av forsikringstakerens opplysningsplikt.

3.5.2 Omfanget av opplysningsplikten

Når forsikringsavtalen inngås via megler må det være klart at megleren plikter å innhente opplysninger fra forsikringstakeren og å videreformidle disse på en korrekt og fullstendig måte.⁷² Dette ligger i at han som mellommann er ansvarlig for kommunikasjonen mellom partene. Meglerens plikt til å medvirke aktivt til at forsikringsselskapene får all relevant informasjon for avgivelse av tilbud er presisert i NFFs etiske retningslinjer § 4-4 nr. 1. Her følger det videre at den dokumentasjon megleren utarbeider grundig skal redegjøre for den risiko kunden representerer. Dersom noen av opplysningene fra forsikringstakeren er tvilsomme eller uklare, må megleren gi uttrykk for dette overfor assurandøren.⁷³ I henhold til kravet om god meglerskikk skal megleren videreformidle opplysningene "raskt og så presist som mulig".⁷⁴

Ofte påtar megleren seg, i megleravtalen, å veilede forsikringstakeren vedrørende hvilke opplysninger som er av betydning for assurandøren. Meglerens alminnelige rådgivnings- og veiledningsplikt må innebære at han har en plikt til å presisere omfanget av opplysningsplikten også hvor dette ikke følger direkte av avtale.⁷⁵ Særlig viktig kan en slik plikt være i sjøforsikring hvor forsikringstakeren, som nevnt, har en aktiv opplysningsplikt overfor assurandøren.

---

⁷¹ Se NSPL § 3-2 og § 3-3. Konsekvensen avhenger av i hvilken grad forsikringstakeren er å bebreide for bruddet på opplysningsplikten.

⁷² Winggren (2000) s. 74, NFT nr. 4 (1992) s. 367

⁷³ Tilsvarende oppfatning Brækhus (1946) s. 270

⁷⁴ Rundskriv 3/1999 punkt 10

⁷⁵ Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 47

Hvorvidt megleren, utover å videreformidle opplysninger, også har en mer selvstendig plikt til å korrigere og supplere de opplysninger forsikringstakeren gir, og hvor langt en slik plikt eventuelt går, er uklart.⁷⁶ I engelsk rett er megleren pålagt en selvstendig opplysningsplikt, uavhengig av de opplysninger forsikringstakeren gir.⁷⁷

Omfanget av opplysningsplikten er verken presisert i lov eller forarbeider. Og spørsmålet har, så vidt meg bekjent, ikke vært behandlet i rettspraksis. Motivene synes å forutsette at megleren har en plikt til å korrigere, og eventuelt supplere, de opplysninger forsikringstakeren gir.⁷⁸ Som følge av at motivene er en del av forsikringsavtalen som regulerer forholdet mellom forsikringstakeren og assurandøren, og hvor megleren ikke selv er part, kan en selvstendig plikt for megleren imidlertid ikke utledes direkte av dette. En slik plikt kan følge av megleravtalen, men i fraværet av en konkret avtale, må det ses hen til om det foreligger sedvane som gir grunnlag for å pålegge megleren en korrigerings- og suppleringsplikt.

Den informasjonen jeg har innhentet om praksis i meglernæringen gir ikke inntrykk av at det foreligger en fast og etablert praksis som danner grunnlag for å pålegge megleren en slik plikt. I noen tilfelle synes oppfatningen snarere å være at det ikke påhviler megleren å korrigere opplysningene idet det forutsettes i megleravtalen at det påhviler forsikringstakeren selv å sørge for at opplysningene han gir er korrekte. Selv om disse oppfatningene skriver seg fra en liten del av meglerbransjen og dermed har begrenset rekkevidde, kan de tale for at det ikke foreligger en ensartet og etablert praksis om at megleren har en aktiv plikt til å kontrollere opplysningene.

På bakgrunn av meglerens kjennskap til forsikringstakerens behov og til innholdet av den typen risikoopplysninger forsikringstakeren gir, kan det anføres at han er godt skikket til å

---

⁷⁶ NFT nr. 4 (1992) s. 367

⁷⁷ MIA sec. 19

⁷⁸ Motivene til § 3-1

oppdage eventuelle feil og til å sørge for at de korrekte forhold blir klarlagt før han videreformidler opplysningene. Ut fra hans ekspertise og kunnskap kan det derfor virke rimelig å pålegge ham en viss plikt til å korrigere og supplere de opplysningene forsikringstakeren gir.⁷⁹ I mangel av et klart rettsgrunnlag er det imidlertid usikkert om megleren har en slik plikt, og eventuelt hvor langt denne plikten rekker.

3.6 Meglerens informasjonsansvar overfor forsikringstakeren

3.6.1 Innledning

Før forsikringsavtalen inngås er det viktig for forsikringstakeren å få informasjon om de tilbudte forsikringsløsningene slik at han kan vurdere om de er egnet til å dekke hans behov. Etter avtaleinngåelsen er det av betydning for forsikringstakeren og sikrede å få informasjon om forhold som kan ha betydning for deres stilling under forsikringsavtalen. Denne sistnevnte informasjonen kommer, for sjøforsikring, til uttrykk i en polise eller cover note. Meglerens plikter i tilknytning til dette er behandlet nedenfor under punkt 3.8. Her skal jeg se nærmere på meglerens informasjonsansvar før avtaleinngåelsen.

3.6.2 Plikt til å formidle informasjon fra assurandøren

Som mellommann og ansvarlig for kommunikasjonen mellom avtalepartene, må det være meglerens oppgave og plikt å videreformidle informasjon fra assurandøren til forsikringstakeren slik at forsikringstakeren kan vurdere de tilbudte løsningene.⁸⁰ Formidling av informasjon mellom partene er selve kjernen i meglervirksomheten. Utover plikten til å videreformidle informasjon har megleren også et visst selvstendig informasjonsansvar.

---

⁷⁹ Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 47

⁸⁰ Tilsvarende oppfatning Winggren (2000) s. 72

3.6.3 Meglerens selvstendige informasjonsansvar

3.6.3.1 Innledning

I henhold til forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 femte ledd er megleren pålagt den samme informasjonsplikten som et forsikringsselskap som driver virksomhet her i landet, og det vises til reglene som fremgår av FAL kapittel 2 og kapittel 11. Bestemmelsen er ment å videreføre tidligere gjeldende regler,⁸¹ og gjelder både ved inngåelse, fornyelse og endring av forsikringsavtalen. Videreføringen av bestemmelsen ble begrunnet med at det ved bruk av megler som mellommann er denne som har kontakt med forsikringstakeren og at det dermed er naturlig at han overtar den informasjonsplikten som i utgangspunktet påhviler forsikringsselskapet.⁸² Dette innebærer imidlertid ikke at selskapet blir fritatt for sin informasjonsplikt. Det er fortsatt forpliktet til å gi den nødvendige informasjonen til megleren.⁸³

Reglene i FAL kapittel 2 er fraveket i NSPL, og motivene sier uttrykkelig at det ikke er behov for forsikringsavtalelovens regler om forsikringsselskapets informasjonsplikt i sjøforsikring.⁸⁴ Ved formidling av marine forsikringer som bygger på NSPL oppstår spørsmålet om hvilken betydning henvisningen til FAL kapittel 2 får når disse reglene ikke gjelder for opplysningsplikten til sjøforsikringsselskapene. For å klarlegge rammene for meglerens informasjonsansvar må det først klargjøres hvilke regler som gjelder for forsikringsselskapets informasjonsplikt.

3.6.3.2 Hvilke regler gjelder for meglerens informasjonsansvar?

Ordlyden i forsikringsformidlingsforskriften § 3-1 femte ledd kan tolkes på to måter. På den ene side kan det anføres at den uttrykkelige henvisningen til FAL kapittel 2 innebærer

---

⁸¹ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 28

⁸² Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 28

⁸³ Innst.O.nr. 88 (2004-2005) punkt 5.2

⁸⁴ Motivene til § 1-2

at disse reglene skal gjelde for meglerens informasjonsplikt, selv om FAL ikke er preseptorisk på sjøforsikringsrettens område.⁸⁵

På den annen side kan det anføres at man ved tolkning av begrepet "*den samme informasjonsplikt som et selskap som driver virksomhet her i landet*" konkret må se hen til hvilke regler om informasjonsplikt det enkelte selskap er pålagt. Dersom reglene i FAL kapittel 2 er fraveket for den aktuelle forsikringstypen vil en slik tolkning innebære at heller ikke megleren er underlagt FALs regler. Henvisningen til FAL kapittel 2 blir dermed uten betydning. Ved en slik tolkning må det klarlegges hvilke regler om informasjonsplikt som er gitt anvendelse istedenfor reglene i FAL.

Ordlydens uttrykkelige henvisning til FAL kapittel 2 taler for at megleren er underlagt disse reglene uavhengig av hva som gjelder for selskapets informasjonsplikt. At megleren skal ha "*samme informasjonsplikt*" som forsikringsselskapet taler imidlertid i motsatt retning. Ordlyden gir i seg selv liten veiledning for hvordan bestemmelsen skal forstås ved formidling av marine forsikringer. Uttalelsene i forarbeidene om at det er naturlig at megleren overtar den informasjonsplikten som i utgangspunktet påhviler forsikringsselskapet, kan tale i retning av at spørsmålet om hvilken informasjonsplikt som gjelder for megleren må vurderes konkret ut fra de regler som gjelder for det aktuelle forsikringsselskapet. Spørsmålet berøres imidlertid ikke spesielt, og forarbeidene gir dermed begrenset veiledning. Så vidt meg bekjent har spørsmålet heller ikke vært drøftet i praksis eller i juridisk teori.⁸⁶

Den mest hensiktsmessige løsningen syns å være at det ikke bør gjelde andre regler om informasjonsplikt når forsikringsavtale inngås via megler og når den inngås direkte mellom forsikringstaker og forsikringsselskap. Sjøforsikringsmegleren bør med andre ord være underlagt den samme informasjonsplikten som sjøforsikringsselskapene. Når motivene til NSPL legger til grunn at det ikke er behov for slike regler, er det antakelig fordi det i sjø-

---

⁸⁵ Denne oppfatningen Finstad (1994) s. 50

⁸⁶ Utover behandlingen i Finstad (1994) s. 49

forsikring har utviklet seg en klar praksis knyttet til selskapenes informasjonsplikt som tilfredsstillende forsikringstakerens behov for informasjon, og som ivaretar hensynet til at han skal kunne vurdere ulike forsikringsløsninger. Dette vil ikke endres selv om det benyttes en megler ved inngåelse av avtalen. Slik jeg ser det er det ingen grunn til å pålegge megleren å følge regler om informasjonsplikt som i utgangspunktet er gjort fravikelige i den næring hvor han formidler forsikringsløsninger. Jeg legger etter dette til grunn at det ved klarleggingen av informasjonspliktens omfang er mest nærliggende å se hen til de regler som gjelder for sjøforsikringsselskapene spesielt.

3.6.3.3 Informasjonspliktens omfang

NSPL har ingen regler om forsikringsselskapenes informasjonsplikt før avtaleinngåelsen. Heller ikke motivene sier noe om hvilke regler som gjelder. I mangel av konkrete regler om omfanget av forsikringsselskapets informasjonsplikt, må klarleggingen av hvilken informasjon som skal gis skje ut fra etablert praksis. Informasjonen skal sette forsikringstakeren i stand til å vurdere de ulike forsikringsløsningene. For å sikre dette bør informasjonen gis på et så tidlig tidspunkt at forsikringstakeren har tid til å vurdere den før avtaleinngåelsen.⁸⁷

Meglerens alminnelige rådgivnings- og veiledningsplikt tilsier at han, i tillegg til å videreformidle opplysninger, har en plikt til å klargjøre innholdet av den formidlede informasjonen og til å sørge for at forsikringstakeren forstår betydningen av den i det enkelte tilfellet.⁸⁸ I Gulating Lagmannsretts dom av 20.12.2011 (LG-2011-22519), som gjaldt uklare forsikringsvilkår, herunder spørsmålet om forsikringen var meglet og om meglerens informasjonsansvar, kom lagmannsretten til at det påhvilde megleren å gi forsikringstakeren informasjon om hvordan vilkårene i forsikringen var å forstå. Saken gjaldt ikke formidling av marine forsikringer, men uttalelsen antas å ha generell betydning og illustrerer at megleren kan ha en plikt utover ren informasjonsformidling.

---

⁸⁷ I tilknytning til FAL er dette sagt uttrykkelig i Ot.prp.nr. 49 (1988-1989) s. 41

⁸⁸ Winggren (2000) s. 73

Hvor langt man kan strekke en slik plikt vil blant annet avhenge av forsikringstakeren profesjonalitet og hans evne til å sette seg inn i vilkårene.⁸⁹ Det er mindre grunn til å pålegge megleren en vidtgående klargjøringsplikt i de tilfellene hvor forsikringstakeren selv har gode forutsetninger for å sette seg inn i innholdet av forsikringsdekningen. Klargjøringsplikten er med andre ord relativ, og rekkevidden av den må vurderes konkret ut fra forholdene i det enkelte tilfellet.

Ofte er det nærmere omfanget av informasjonsplikten presisert i megleravtalen ved at det er angitt hvilken informasjon megleren skal gi. Det avtales gjerne at forsikringstakeren skal gis informasjon om vilkår og premienivå, hvorvidt det er materielle begrensninger i dekningen i forhold til forsikringstakerens forventninger eller behov, alternative dekningsformer og tilleggsdekninger som er tilgjengelig i markedet. Dersom det skal tegnes flere forsikringer i samtidig må megleren opplyse om premien for den enkelte forsikring. Dette svarer i stor grad til det som følger av FAL § 2-1.

3.7 Valg av forsikringsgiver

3.7.1 Innledning

Megleren skal gi råd og anbefaling til forsikringskunden vedrørende valget av forsikringsgiver. Ut fra analysen av forsikringsbehovet og sin kompetanse på området ansees han som godt skikket til dette. De nærmere rammene for hvordan rådgivningen skal ytes ble behandlet ovenfor under punkt 3.3.2. I det følgende vil de plikter som gjelder ved valget av forsikringsgiver bli behandlet.

3.7.2 Aktsomhets- og frarådningsplikt

FFL § 5-2 annet ledd pålegger megleren en aktsomhets- og frarådningsplikt ved valget av forsikringsgiver. Plikten er et utslag av reglene om god meglerskikk, og som følge av at FFL § 5-2 tar sikte på å videreføre tidligere gjeldende regler om god meglerskikk⁹⁰ må inn-

---

⁸⁹ Winggren (2000) s. 73

⁹⁰ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 36

holdet av plikten forstås på samme måte som under 1995-forskriften. Før vedtakelsen av forsikringsformidlingsloven, antok man at denne plikten for det første innebar å sikre at forsikringsgiveren hadde tilstrekkelig økonomisk soliditet, slik at kunden fikk dekket et eventuelt tap. For det annet ble det antatt at megleren var forpliktet til å påse at forsikringsgiveren hadde tilstrekkelig autorisasjon til å drive forsikringsmeglingsvirksomhet i vedkommende land.⁹¹ Det legges til grunn at det ved valg av forsikringsgiver gjelder tilsvarende plikter under den nye loven.⁹²

Meglerens aktsomhets- og frarådningsplikt må gjelde tilsvarende ved fornyelse av eksisterende forsikringsavtaler, selv om det i realiteten ikke skjer et valg av en ny forsikringsgiver. Megleren må fortsatt være forpliktet til å opptre aktsomt og å fraråde forsikringstakeren dersom han mener at assurandøren(e) ikke lenger er egnet til å dekke risikoen.

Meglerforetakene bør utarbeide rutiner som sikrer intern kontroll med at aktsomhets- og frarådningsplikten faktisk ivaretas.⁹³ I noen meglerfirmaer gjøres dette ved at det utarbeides internregler som blant annet setter krav til at assurandøren har en viss "security rating" for at plassering hos ham kan finne sted.⁹⁴

3.8 Utstedelse av dokumentasjon

3.8.1 Innledning

Etter at forsikringsavtalen er inngått kan forsikringstakeren/sikrede ha behov for en bekreftelse på den inngåtte forsikringsavtalen, samt informasjon av betydning for deres rettsstilling under avtalen. Slik informasjon gis vanligvis i et forsikringsbevis som er en bekreftelse på den inngåtte forsikringsavtalen.

---

⁹¹ Finstad (1994) s. 39

⁹² Tilsvarende oppfatning Flaatin m.fl. (2008) s. 44

⁹³ Flaatin m.fl. (2008) s. 44

⁹⁴ Einarsveen (2013)

I sjøforsikring kan informasjon om dekningen komme til uttrykk i en cover note og/eller en polise. Begge dokumentene inneholder opplysninger om innholdet og vilkårene i den inngåtte forsikringsavtalen, men er rettslig sett ikke det samme idet polisen som utgangspunkt utstedes av assurandøren, mens cover noten utstedes av megler og er hans bekreftelse til forsikringskunden på hva som er avtalt. Dette kan få betydning for hvem som skal bære risikoen for eventuelle feil eller forsømmelser begått av megleren, jf. nedenfor i punkt 4.3.4. I praksis utstedes det som regel bare cover note⁹⁵ idet forsikringstakeren anser dette for å være tilstrekkelig bekreftelse på at forsikringen er plassert hos assurandøren. Men om forsikringstakeren ønsker det, kan han kreve polise utstedt i tillegg, jf. NSPL § 1-2 første ledd.

Det er altså ikke noe krav at det utstedes polise. Dersom forsikringstakeren forlanger polise er det heller ingen krav til hvordan denne skal utformes. Dette skiller seg fra systemet i engelsk rett, hvor forsikringsavtalen skal nedtegnes skriftlig i en polise.⁹⁶ Kravene i engelsk rett har sammenheng med at det, i motsetning til under norsk rett, er knyttet rettsvirkninger til polisen. Som følge av at megleren er personlig ansvarlig overfor assurandøren for at premien betales er han gitt tilbakeholdsrett i polisen.⁹⁷ Den er med andre ord et negotiabelt dokument som megleren normalt beholder.⁹⁸ I norsk rett er polisen kun et bevisdokument.

Meglerens plikter vil variere avhengig av hvilke dokumenter som utstedes. I det følgende behandles derfor utstedelse av cover note og polise hver for seg.

---

⁹⁵ Berg (2013)

⁹⁶ Se MIA sec. 22 hvor det følger at forsikringsavtalen er "*inadmisassable in evidence unless it is embodied in a marine policy in accordance with this act.*"

⁹⁷ MIA sec. 53

⁹⁸ Brækhus m.fl. (1993) s. 330

3.8.2 Utstedelse av cover note

Cover noten utstedes av megleren på bakgrunn av innhentede bekreftelser fra assurandørene, såkalte "sliper". Når samtlige assurandører har bekreftet dekningen samler megleren disse i en cover note, som han utsteder til kunden. Cover noten er med andre ord meglerens bekreftelse på hva som er avtalt, og et dokument han utsteder til kunden som ledd i den service han skal yte. I NSPL versjon 2010 fremgikk det av § 1-3 tredje ledd at megleren var forpliktet til å utstede en forsikringsbekreftelse som samsvarte med den skriftlige avtalen. Bestemmelsen er endret i någjeldende NSPL og den nye § 1-3 inneholder ingen tilsvarende plikt. Det må imidlertid, etter min mening, være klart at megleren fortsatt plikter å sørge for at innholdet i cover noten stemmer overens med den underliggende forsikringsavtalen.

I henhold til kravet om god meglerskikk antas megleren å ha en plikt til å vente med å utstede dekningsbekreftelsen til forsikringsavtalen er bekreftet inngått på en rettslig bindende måte av forsikringsgiveren i henhold til hva som er vanlig bransjepraksis.⁹⁹ I sjøforsikring vil bindende avtale være inngått idet assurandøren bekrefter avtalen ovenfor megleren. Ofte vil plikten til å utstede cover note følge direkte av megleravtalen. Det avtales da gjerne at dette skal gjøres innen rimelig tid etter forsikringens oppstart.

3.8.3 Utstedelse av polise

Dersom forsikringstakeren forlanger polise i henhold til NSPL § 1-2 første ledd har megleren plikt til å bistå ved fremskaffelsen av denne, jf. NSPL § 1-3 tredje ledd. En slik plikt vil ofte også fremgå av megleravtalen.

I utgangspunktet påhviler det assurandørene selv å utstede polise for sine andeler. Det følger imidlertid av NSPL § 1-3 tredje ledd annet punktum at megleren kan ha fullmakt til å utstede polise på vegne av assurandøren. En slik løsning er særlig praktisk hvor det er inngått forsikringsavtale med flere assurandører. Megleren utarbeider da en felles polise for alle de ulike forsikringsandelene slik at forsikringstakeren ikke må sitte med en polise fra

---

⁹⁹ Rundskriv 3/1999 punkt 10

hver assurandør. Når megleren på denne måten utsteder dokumenter på vegne av assurandørfellesskapet skal dette uttrykkelig fremgå av dokumentet, jf. NSPL § 1-3 tredje ledd. Forsømmer megleren å opplyse om dette, risikerer han å komme i direkte ansvar under forsikringsavtalen.¹⁰⁰ Hva et slikt direkte ansvar omfatter er ikke nærmere presisert i motivene. Uttrykket "direkte ansvar" taler for at det er snakk om noe mer enn et vanlig erstatningsansvar, og at megleren risikerer å bli holdt ansvarlig som part under forsikringsavtalen.

Undertiden kan det tenkes at innholdet i polisen ikke stemmer overens med den underliggende avtalen. I slike tilfelle er forsikringstakeren pålagt en undersøkelsesplikt som innebærer at han blir bundet av den uriktige polisen dersom han ikke reklamerer over innholdet uten ugrunnet opphold, jf. NSPL § 1-2 annet ledd. Her oppstår spørsmålet om megleren, på vegne av forsikringstakeren, har en plikt til å kontrollere at innholdet i polisen samsvarer med det som er avtalt partene imellom.

I praksis hender det at megleren, i henhold til avtale, har en plikt til å kontrollere at polisens innhold samsvarer med forsikringstakerens forventninger og til å sørge for at eventuelle feil blir rettet i de tilfellene hvor assurandøren selv utsteder polisen. Mye taler for at en slik plikt bør gjelde også hvor dette ikke er uttrykkelig avtalt. Megleren er forsikringstakerens profesjonelle bistandsyter og skal ivareta hans interesser. Når han har bistått med å forhandle frem vilkårene for forsikringsavtalen er han nær til å oppdage eventuelle feil eller avvik i de dokumentene som assurandøren utarbeider. Hans alminnelige rådgivnings- og veiledningsplikt må innebære at han har en generell plikt til å kontrollere at de opplysningene som fremgår av polisen stemmer overens med det som er avtalt.¹⁰¹ Antakelig må meglerens rådgivningsplikt også innebære at han, dersom forsikringstakeren ønsker det, skal klargjøre innholdet av vilkårene i polisen.¹⁰² Ofte vil en klargjøring av forsikringsvilkårene

---

¹⁰⁰ Motivene til § 1-3

¹⁰¹ Tilsvarende oppfatning i NFT nr. 4 (1992) s. 361

¹⁰² Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 53

skje allerede i forbindelse med at megleren presenterer de ulike forsikringsløsningene for forsikringstakeren eller når han formidler informasjon fra assurandørene i forbindelse med forhandlingene.¹⁰³ Det kan likevel hefte feil ved den endelige polisen, slik at plikten til å klargjøre innholdet bør gjelde tilsvarende ved utstedelsen av denne. Dette samsvarer med løsningen under engelsk rett hvor megleren har plikt til å kontrollere at innholdet i polisen stemmer overens med de vilkår som er avtalt med assurandørene, samt å informere om vilkår og garantier som kan påvirke forsikringstakerens rett til dekning hvis de ikke blir overholdt.¹⁰⁴

3.9 Krav om klientkonto

I sjøforsikring avtales det ofte, av praktiske årsaker, at betalinger til og fra forsikringstakeren går via megleren. Dette kan skje på initiativ fra forsikringstakeren eller fra assurandøren. Det vanlige i praksis syns å være at det inntas klausuler om oppgjørsformen i megleravtalen mellom forsikringstakeren og megleren. Megleren kan, som nevnt over, være ansvarlig for videreformidling av premie ved avtaleinngåelsen, tilleggspremie ved endring av forsikringsforholdet og havarierstatningen i et eventuelt skadeoppgjør.

I tilfeller hvor megleren får i oppgave å behandle midler på vegne av andre oppstiller FFL § 5-1 krav om at disse midlene straks skal plasseres på en klientkonto adskilt fra meglerforetakets egne midler. Regelen er blant annet ment å beskytte kundene mot forsikringsmeglerens manglende evne til å overføre premien til forsikringsselskapet eller skadeoppgjøret til sikrede.¹⁰⁵ Dette tilfredsstiller forsikringsformidlingsdirektivets krav om å treffe "alle de tiltak som er nødvendige" for å sikre nettopp denne beskyttelsen.¹⁰⁶ En naturlig forståelse av forsikringsformidlingsdirektivet artikkel 4 nr. 4 indikerer at det her siktes til forsikringstakerens beskyttelse mot meglerens manglende betalingsevne, for eksempel dersom meg-

---

¹⁰³ Se punkt 3.6

¹⁰⁴ Arnould (2008) s. 195

¹⁰⁵ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 36

¹⁰⁶ Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) s. 36

lerforetaket går konkurs eller blir insolvent. For konkurstilfellene innebærer reglene om at klientmidler skal settes på klientkonto at sikrede har rett til beløpet idet han i slike tilfelle har oppnådd rettsvern i forhold til andre kreditorer.¹⁰⁷

I henhold til kravet om god meglerskikk er det antatt at megleren har plikt til å videreformidle premiebeløpene til assurandørene eller skadeoppgjøret til sikrede så raskt som mulig.¹⁰⁸

3.10 Ivaretagelse av sikredes plikter under forsikringsavtalen

3.10.1 Innledning

Etter at forsikringsavtalen er inngått har sikrede enkelte plikter overfor assurandøren. Disse vil, i sjøforsikring, i all hovedsak følge av standardvilkårene i NSPL. Sikrede skal blant annet varsle om alminnelige fareendringer, som skifte av registreringsstat og klasseselskap, jf. NSPL §§ 3-11 jf. 3-8, og mer spesielle fareendringer, som at skipet er underlagt rekvisisjon, jf. NSPL § 3-18 eller at det skal flyttes til reparasjonsverksted, jf. NSPL § 3-21. Videre er sikrede pålagt å gi melding til assurandøren dersom et havari inntreffer eller truer med å inntreffe, jf. NSPL § 3-29. Under et eventuelt erstatningsoppgjør har sikrede plikt til å gi assurandøren all nødvendig dokumentasjon, jf. NSPL § 5-1. Dersom megleren skal bistå oppdragsgiveren også etter at forsikringsavtalen er inngått må det klarlegges i hvilken utstrekning megleren skal sørge for at disse pliktene ivaretas. Forsikringsformidlingsloven har ingen regler som regulerer meglerens plikter i dette henseende. Disse må derfor vurderes ut fra det som er avtalt mellom partene og praksis.

3.10.2 Sikredes varslingsplikter

I praksis vil meldinger fra sikrede vedrørende endringer i forsikringsforholdet ofte bli formidlet til assurandøren via megler. Det samme gjelder meldinger om havari, med mindre

---

¹⁰⁷ Prinsippet om separatistrett til midler som er skilt ut på egen konto kommer til uttrykk i Lilleholt (1999) på s. 231

¹⁰⁸ Rundskriv 3/1999 punkt 8

det er behov for rask assistanse. I slike tilfelle kan varsel til assurandøren via megler være en unødvendig omvei. At megleren skal gi meldinger videre til assurandøren vil i noen tilfelle, men ikke alltid, følge av megleravtalen. Under det engelske systemet, hvor all kontakt mellom sikrede og assurandørene skjer via megler, er det alltid megleren som er ansvarlig for å varsle assurandørene.

I de tilfellene hvor sikrede ikke selv varsler assurandøren, oppstår spørsmålet om det er grunnlag for å pålegge megleren en selvstendig plikt til å oppfylle varslingsplikten når det ikke uttrykkelig fremgår av avtalen. Dette er ikke berørt i NSPL, eller i motivene. Sikredes varslingsplikter gjelder i all hovedsak faktisk inntrådte forhold, og en grunnleggende forutsetning for å pålegge megleren en selvstendig plikt til å varsle må være at han får informasjon fra sikrede om endringene i risikoen eller havariet. Dersom megleren er ansvarlig for kommunikasjonen mellom partene også på disse stadiene av forsikringsforholdet bør han antakelig ha en plikt til å sørge for at varslingsplikten blir oppfylt, selv om sikrede ikke uttrykkelig har bedt om det.¹⁰⁹

Melding om havari kan gis til hovedassurandøren, som har fullmakt til å motta melding på vegne av koassurandørene, jf. NSPL § 9-4 første ledd. Hovedassurandøren har da en plikt til å videresende varselet til dem "snarest mulig", jf. annet ledd. Det kan avtales at megleren er ansvarlig for å videresende og distribuere meldinger fra hovedassurandøren til koassurandørene uten at dette frigjør hovedassurandøren for informasjonsplikten etter NSPL § 9-4.¹¹⁰

3.10.3 Sikredes opplysningsplikt under erstatningsoppgjøret

I henhold til NSPL § 5-1 første ledd har sikrede plikt til å skaffe alle nødvendige dokumenter og opplysninger assurandøren trenger av hensyn til skadeoppgjøret. Opplysningene må gi et korrekt og fullstendig bilde av situasjonen, og omfatter både opplysninger som støtter

---

¹⁰⁹ Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 48

¹¹⁰ Berg (2013)

og svekker holdbarheten av kravet og dets omfang.¹¹¹ Plikten gjelder både overfor hovedassurandøren og koassurandørene.¹¹²

Når megleren bistår sikrede ved skadeoppgjøret påtar han seg ofte i megleravtalen å veilede sikrede vedrørende hvilken informasjon som er nødvendig å fremskaffe og å kontrollere den informasjonen sikrede gir før han videreformidler den til assurandørene. Spørsmålet er om megleren har en slik plikt også hvor dette ikke er uttrykkelig avtalt.

Verken NSPL eller motivene kommenterer meglerens stilling her. Dersom megleren står for kommunikasjonen mellom partene også under skadeoppgjøret, må det være klart at han i alle fall er ansvarlig for å videreformidle de opplysningene sikrede gir. Videre må meglerens alminnelige rådgivnings- og veiledningsplikt innebære at han generelt plikter å veilede med hensyn til hvilken informasjon som er nødvendig for assurandørene å få. Hvorvidt megleren har en selvstendig plikt til å kontrollere og supplere de opplysningene som formidles via ham er mer uklart. Meglerens kompetanse og erfaring taler for at han har en slik kontrollplikt før informasjonen videreformidles til assurandørene. Sikrede engasjerer megleren til å bistå seg blant annet på bakgrunn av hans kompetanse og innsikt i markedet. Situasjonen er ikke helt ulik spørsmålet om omfanget av opplysningsplikten ved avtaleinngåelsen som ble behandlet ovenfor under punkt 3.5.2, og tilsvarende hensyn kan dermed gjøre seg gjeldende her.

3.11 Kontroll av erstatningsoppgjøret

Hvor megleren skal bistå sikrede under erstatningsoppgjøret påtar han seg i praksis ofte å kontrollere det oppgjøret assurandøren har beregnet at sikrede har krav på. Megleren har kunnskap og kompetanse til å veilede sikrede om oppgjøret samsvarer med vilkårene i avtalen og at det er riktig ut fra den skade som er inntruffet. Forsikringsformidlingsloven har

---

¹¹¹ Brækhus m.fl. (1993) s. 576

¹¹² Motivene til § 5-1

ingen regler om dette. Plikten, og dens nærmere omfang, må derfor klarlegges ut fra avtalen mellom partene og oppfatninger i praksis.

Dersom megleren oppdager feil i erstatningsoppgjøret må det være en forutsetning at han skal melde fra til sikrede om dette. Mer tvilsomt er det imidlertid om han også plikter å melde fra til hovedassurandøren. Utgangspunktet er at megleren i disse tilfellene utfører en kontrollfunksjon på vegne av sikrede og skal ivareta sikredes interesser. Dette taler for at han ikke er forpliktet overfor hovedassurandøren til å melde fra om de feil han oppdager.

Særlig klart synes dette å være når det megleren oppfatter som feil springer ut av skjønnsmessige avveininger som assurandøren har foretatt. Oppfatningen av hva som er "riktig" skjønn vil variere, og en ulik vektlegging av skjønnsmessige momenter er ikke nødvendigvis feil. Tilsvarende gjelder ved de såkalte "grace" eller "ex gratia" oppgjørene, som innebærer at assurandøren frivillig, og ofte basert på velvilje, utbetaler mer enn dekningen tilsier. Disse oppgjørene vil alltid være basert på en bevisst beslutning fra assurandørens side. I praksis er det en viss oppfatning om at megleren ikke har noen forpliktelse til å legge seg opp i assurandørens skjønn.¹¹³

Mer uklart er det hvor det er begått klare regnefeil som ikke er basert på skjønnsmessige avveininger. Her kan det være større grunn til å pålegge megleren en plikt til å melde fra og søke å få feilen rettet. I praksis vil sikrede svært sjelden, i de tilfellene hvor det foreligger en klar feil, nekte megleren å gi beskjed til hovedassurandøren.¹¹⁴ Problemet oppstår imidlertid hvor sikrede motsetter seg at megleren skal melde fra om feilen. Her må det avgjørende antakelig være at megleren utfører kontrollfunksjonen på vegne av sikrede og at hans hovedforpliktelse er å ivareta sikredes interesser. Det gjelder en alminnelig lojalitetsplikt i

---

¹¹³ Berg (2013)

¹¹⁴ Berg (2013)

alle kontraktsforhold,¹¹⁵ og ut fra denne plikten bør megleren ikke gå bak sikredes rygg for å ivareta assurandørens behov.

---

¹¹⁵ Woxholth (2009) s. 324

4 Identifikasjon

4.1 Innledning

I del 4 skal jeg se nærmere på hvilke konsekvenser meglerens pliktbrudd får for forsikringsavtalens parter. Spørsmålet er om det er forsikringstakeren/sikrede på den ene siden, eller assurandøren, på den andre siden, som er nærmest til å bære risikoen for de feil eller forsømmelser megleren begår.

Det klare utgangspunkt er at megleren oppfattes som oppdragsgiverens representant og opptrer på vegne av ham. Hvor meglerens oppdrag følger av en skriftlig avtale vil spørsmålet om hvem han opptrer på vegne av sjelden volde tvil. Mer uklart kan det imidlertid være hvor oppdraget ikke er regulert skriftlig. For forholdet mellom forsikringstaker og megler fremgår det uttrykkelig av NSPL § 1-3 første ledd at megleren, ved avtaleinngåelsen, skal ansees for å opptre på vegne av forsikringstakeren med mindre hans oppdrag følger av en skriftlig instruksjon fra assurandøren, jf. annet ledd.¹¹⁶ NSPL har ingen tilsvarende regulering for forholdet mellom sikrede og megler under forsikringsavtalen. Det er imidlertid nærliggende å legge tilsvarende oppfatning til grunn hvor meglerens oppdrag også omfatter bistand ved gjennomføringen av forsikringsforholdet.¹¹⁷

At megleren opptrer på vegne av forsikringstakeren/sikrede er ikke nødvendigvis tilstrekkelig til at disse må bære risikoen for meglerens pliktbrudd. Dette vil bero på om det finnes et nærmere grunnlag for identifikasjon. Konsekvensen av at det finnes identifikasjonsgrunnlag er at assurandøren kan påberope meglerens feil og forsømmelser overfor forsikringstakeren/sikrede.

---

¹¹⁶ Motivene til § 1-3. Bestemmelsen ble endret ved revisjonen i 2013 blant annet fordi komiteen ønsket å gjøre det klarere at megleren som utgangspunkt handler på vegne av forsikringstakeren, og at han ikke ansees for å handle på vegne av assurandøren med mindre det foreligger en skriftlig fullmakt.

¹¹⁷ Tilsvarende oppfatning Berg (2013) og Einarsveen (2013)

I punkt 4.2 redegjøres det kort for de ulike grunnlagene for identifikasjon. I punkt 4.3 behandles spørsmålet om det er grunnlag for identifikasjon mellom forsikringstakeren og megleren, og i punkt 4.4 vurderes samme spørsmål i forholdet mellom sikrede og megleren.

4.2 Grunnlag for identifikasjon

For forsikringsretten generelt kan man finne grunnlag for identifikasjon i lovgivningen, forsikringsvilkårene eller i den konkrete forsikringsavtalen og i alminnelige ulovfestede prinsipper, herunder avtale- og fullmaktsrettslige regler.¹¹⁸ Utgangspunktet etter de alminnelige reglene er at det skal skje full identifikasjon mellom forsikringstakeren som fullmaktsgeber og megleren som fullmektig når forsikringsavtalen inngås ved hjelp av en fullmektig.¹¹⁹

For sjøforsikring som bygger på vilkårene i NSPL og hvor reglene i forsikringsavtaleloven er fravikelige, må utgangspunktet for vurderingen av identifikasjonsspørsmålet tas i NSPL. Det er forsikring av denne typen som er hovedtema i denne avhandlingen. Dersom spørsmålet ikke er løst i NSPL kan man se hen til løsningen i FAL som supplerende bakgrunnsrett og til alminnelige avtalerettslige regler.

4.3 Identifikasjon mellom forsikringstaker og megler

4.3.1 Innledning

Spørsmålet om når det er grunnlag for identifikasjon mellom forsikringstakeren og megleren er verken regulert i NSPL eller i forsikringslovgivningen for øvrig. Partene står fritt til å regulere spørsmålet i den enkelte forsikringsavtale, men hvor dette ikke er gjort må spørsmålet løses ut fra alminnelige avtale- og fullmaktsrettslige prinsipper.¹²⁰

---

¹¹⁸ Bull (2008) s. 375

¹¹⁹ Motivene til Avsnitt 6

¹²⁰ Motivene til Avsnitt 6 og NOU 1987:24 s. 89

I det følgende behandles identifikasjonsspørsmålet i relasjon til noen av meglerens sentrale plikter ved avtaleinngåelsen, herunder ved oppfyllelsen av forsikringstakerens opplysningsplikt, ved plassering av forsikringen, ved utstedelse av forsikringsbekreftelse og ved betaling av premie.

4.3.2 Forsikringstakerens opplysningsplikt

Assurandøren kan påberope seg brudd på opplysningsplikten i de tilfelle hvor forsikringstakeren er å bebreide for at det ble gitt uriktige opplysninger. Er forsikringstakeren i god tro, kan assurandøren ikke gjøre sanksjoner gjeldende. Dersom det svikaktig er gitt uriktige opplysninger risikerer forsikringstakeren at forsikringen bortfaller, jf. NSPL § 3-2. Ved annen forsømmelse av opplysningsplikten, altså hvor forsikringstakeren har opptrådt grovt eller simpelt uaktsomt, kan forsikringsdekningen bortfalle eller assurandørens ansvar begrenses, jf. NSPL § 3-3. I alle tilfellene er assurandøren gitt en rett til å si opp forsikringsforholdet med 14 dagers varsel.

Når forsikringsavtalen inngås via megler er det hans oppgave, som forsikringstakerens fullmektig, å videreformidle opplysningene på en riktig og fullstendig måte. Hvor megleren begår feil som leder til at assurandøren får uriktige eller ufullstendige opplysninger oppstår spørsmålet om assurandøren kan påberope seg dette overfor forsikringstakeren.

Dersom megleren forsømmer plikten til å videreformidle de opplysninger forsikringstakeren gir på en riktig og fullstendig måte, han har for eksempel holdt tilbake eller forvansket opplysningene, er utgangspunktet at forsikringstakeren må bære risikoen og at assurandøren kan påberope brudd på opplysningsplikten.¹²¹ Også hvor forsikringstakeren i god tro gir opplysninger som megleren videreformidler til assurandøren til tross for at han vet at disse er uriktige, er det grunnlag for identifikasjon.¹²² Forsikringstakeren og megleren sees i disse tilfellene under ett slik at relevant kunnskap om risikoen som megleren sitter inne med

---

¹²¹ Motivene til § 3-1

¹²² Motivene til § 3-1

likestilles med det forsikringstakeren selv vet. Meglerens onde tro går med andre ord ut over forsikringstakeren.

Mer uklart er det imidlertid hvor megleren ukritisk videreformidler opplysninger som han burde ha oppdaget at var uriktige. Dersom megleren, overfor forsikringstakeren, har påtatt seg å kontrollere opplysningene og hans uvitenhet skyldes en forsømmelse av denne plikten, kan det anføres at megleren er å bebreide for at det ble gitt uriktige opplysninger. Forutsetningen er at forsikringstakeren selv var i god tro. I slike tilfelle vil selve videreformidlingsplikten overfor assurandøren være oppfylt. Meglerens eventuelle bebreidelse skyldes brudd på en intern plikt mellom forsikringstakeren og megleren. Spørsmålet er om dette er noe assurandøren kan påberope seg som brudd på opplysningsplikten i NSPL § 3-1.

Hvorvidt det er grunnlag for identifikasjon i slike tilfelle er ikke berørt i motivene. Her er det bare uttalt at det er grunnlag for identifikasjon hvor megleren har kjennskap til at opplysningene er ufullstendige eller uriktige.¹²³ Spørsmålet er heller ikke, så vidt meg bekjent, berørt i praksis.

I tilknytning til spørsmålet om identifikasjon ved brudd på opplysningsplikten i FAL uttaler Hans Jacob Bull i "Forsikringsrett" at

"Tilsvarende gjelder om hjelperen gir selskapet opplysninger fra forsikringstageren som han bør vite ikke er korrekte, mens forsikringstageren selv er i god tro. Hjelperen har nemlig en selvstendig plikt til å korrigere og supplere opplysninger som han forsto eller burde forstå var uriktige eller ufullstendige, og unnlater han det er forsikringstagerens opplysningsplikt brutt."¹²⁴ (min understrekning)

Denne uttalelsen taler for at det under FAL er adgang til identifikasjon også i de tilfellene hvor megleren ikke har bevisst kunnskap om at innholdet i opplysningene er feil, men hvor

---

¹²³ Motivene til § 3-1

¹²⁴ Bull (2008) s. 376

han, ved å kontrollere dem, hadde blitt oppmerksom på feilen. Det faktum at FAL er en forbrukerlovgivning, mens NSPL i all hovedsak regulerer forholdet mellom profesjonelle parter taler for at tilsvarende løsning bør legges til grunn under NSPL.

Hensynet til assurandøren taler for at forsikringstakeren bør bære risikoen også hvor megleren forsømmer en slik intern plikt. Det avgjørende for ham er at de opplysningene han får tegner et riktig bilde av den risikoen han skal vurdere, ikke om disse opplysningene kommer fra forsikringstakeren selv eller den han benytter som sin fullmektig i kontakten med assurandøren. Det er forsikringstakeren som har best forutsetninger for å gi slike opplysninger. På den annen side vil identifikasjon innebære en innskrenkning av forsikringstakers godtrovern og således en tilfeldig fordel for assurandøren. Hensynet til forsikringstakeren og hans forutberegnelighet tilsier at identifikasjonsadgangen bør begrenses. Hvorvidt det er adgang til identifikasjon i disse tilfellene er uklart.

4.3.3 Plassering av forsikringen

Ved plassering av forsikringen kan det oppstå spørsmål om forsikringstakeren blir bundet av de disposisjoner megleren foretar på hans vegne. Spørsmålet kommer på spissen når megleren går utenfor de rammene som følger av plasseringsfullmakten og inngår en forsikringsavtale som avviker fra det forsikringstakeren har gitt fullmakt til.

Det følger av Avtaleloven av 31. mai 1918 nr. 4 ("avtl.") at en rettshandel foretatt av fullmektigen i fullmaktsgiverens navn stifter rett og plikt for fullmaktsgiveren når den ligger innenfor fullmaktens grenser. Dette innebærer at såfremt meglerens disposisjon ligger innenfor grensene av den fullmakt han har fått fra forsikringstakeren vil forsikringstakeren være bundet av den avtalen megleren inngår på hans vegne.

Etter alminnelige avtalerettslige regler vil spørsmålet om forsikringstakeren blir bundet av meglerens disposisjoner avhenge av hvilken type fullmakt forsikringsmegleren har ved plassering av forsikringen. Avtaleloven kapittel 2 skiller mellom tre ulike typer av full-

makt; stillingsfullmakt, oppdragsfullmakt og frasagnsfullmakt.¹²⁵ Skillet mellom disse tre fullmaktstypene har betydning for spørsmålet om hvilken legitimasjon megleren har, altså hvilken kompetanse han har til å inngå avtaler på vegne av forsikringstakeren, idet legitimasjonsgrunnlaget vil variere avhengig av hvilken type fullmakt som foreligger.¹²⁶ For å avgjøre om forsikringstakeren blir bundet må det klarlegges hva slags fullmakt plasseringsfullmakten er.

Hvor fullmaktserklæringen er rettet til assurandøren, enten ved at den kommer til uttrykk i et dokument som er ment å vises frem for ham, eller ved at forsikringstakeren direkte henvender seg til assurandøren og gjør oppmerksom på at megler har fullmakt til å inngå avtalen, foreligger en frasagnsfullmakt.¹²⁷ Her vil meglerens legitimasjon til å binde forsikringstakeren bero på en tolkning av selve fullmaktsdokumentet.¹²⁸ Eventuelle instruksjoner forsikringstakeren har gitt til megleren som innskrenker hans myndighet, men som ikke fremgår av fullmakten, kan forsikringstakeren ikke påberope seg overfor assurandøren. I praksis er det ikke uvanlig at det utstedes slike uttrykkelige meglerfullmakter som angir rammene for meglerens myndighet.

I de tilfellene hvor fullmaktserklæringen bare meddeles til megleren og ikke er beregnet på fremvisning for assurandøren, foreligger det en oppdragsfullmakt.¹²⁹ I henhold til avtl. § 11 annet ledd blir fullmaktsgiveren her ikke bundet av fullmektigens disposisjoner dersom han overtrer de instruksjoner som er gitt. Megleren har med andre ord ingen legitimasjon til å binde forsikringstakeren utover den rett som følger av instruksjonen, og forsikringstakeren blir

---

¹²⁵ Se Hov m.fl. (2009) s. 182: Oppdragsfullmaktens innhold er regulert i avtl. § 11 annet ledd, innholdet av stillingsfullmakten er regulert i avtl. § 10 annet ledd, mens innholdet av frasagnsfullmakten indirekte er beskrevet i avtl. § 14 og § 16 som gir regler om hvordan frasagnsfullmakten kan tilbakekalles.

¹²⁶ Hov m.fl. (2009) s. 182

¹²⁷ Hov m.fl. (2009) s. 183

¹²⁸ Hov m.fl. (2009) s. 191

¹²⁹ Hov m.fl. (2009) s. 184

ikke bundet av en avtale i strid med oppdraget.¹³⁰ Er det for eksempel gitt instruks om at megler skal plassere forsikringen innenfor et bestemt marked eller på bestemte vilkår, og megleren fraviker noen av disse instruksene, vil forsikringsavtalen på disse punkter ikke være bindende for forsikringstakeren.

Hvor det foreligger en oppdragsfullmakt er assurandøren henvist til å stole på at megleren er legitimert til å inngå vedkommende avtale. Som følge av den usikkerhet dette innebærer for assurandøren kan det være grunn til å vurdere om megleren, ved avtaleinngåelsen, er innehaver av en stillingsfullmakt. Dersom megleren antas å ha en stillingsfullmakt vil hans kompetanse til å inngå avtaler med bindende virkning for forsikringstakeren fastlegges ut fra hvilke disposisjoner innehaveren av tilsvarende stillinger etter lov eller sedvane har rett til å foreta, jf. avtl. § 10 annet ledd.¹³¹ En stillingsfullmakt kan med andre ord gi megleren en mer vidtgående legitimasjon til å binde forsikringstakeren enn det han har etter en oppdragsfullmakt.

Meglerens oppdrag vil i praksis ofte omfatte langt mer enn å inngå forsikringsavtalen på vegne av forsikringstakeren. Han bistår i vid utstrekning forsikringstakeren også under det forberedende arbeid før selve plasseringen, blant annet ved å innhente og analysere tilbud og forhandle med assurandørene om vilkår og premie. Omfanget av meglerens oppdrag i tilknytning til avtaleinngåelsen taler i retning av at han er innehaver av en stillingsfullmakt ved plassering av forsikringen.¹³² At megleren er en selvstendig oppdragstaker, og ikke står i et fast ansettelsesforhold med forsikringstakeren, er ikke til hinder for dette.¹³³ På denne bakgrunn synes det nærliggende å legge til grunn at megleren ved plassering av forsikringen er innehaver av en stillingsfullmakt.

---

¹³⁰ Hov m.fl. (2009) s. 194

¹³¹ Hov m.fl. (2009) s. 191

¹³² Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 30

¹³³ Hov m.fl. (2009) s. 183 om at også mer frittstående oppdrag kan gi grunnlag for stillingsfullmakt

4.3.4 Utstedelse av dokumentasjon

4.3.4.1 Innledning

Megleren er, som nevnt over, ofte ansvarlig for å utstede cover note eller polise som bevis på den inngåtte forsikringsavtalen. Ved utarbeidelsen kan megleren begå feil som leder til at dokumentene får et annet innhold enn den underliggende avtalen, for eksempel ved at han unnlater å ta inn en bestemt sikkerhetsforskrift som assurandøren har gitt.

Spørsmålet om hvem av partene som skal bære risikoen for meglerens forsømmelser oppstår i de tilfellene hvor det utstedes polise. Feil i cover noten som megleren utsteder reiser ikke spørsmål om identifikasjon, men er et spørsmål om ansvar mellom forsikringstakeren og megleren som ikke vil bli behandlet i det følgende.¹³⁴ Dette har sammenheng med at cover noten ikke utstedes etter avtale med assurandørene, men er meglerens egen bekreftelse på den inngåtte avtalen. Det er et dokument mellom forsikringstaker og megleren hvis innhold forsikringstakeren ikke kan påberope seg overfor assurandøren.¹³⁵

4.3.4.2 Identifikasjon ved utstedelse av polise

Spørsmålet om identifikasjon hvor det utstedes en polise med et innhold som avviker fra den underliggende avtalen oppstår når megler er ansvarlig for utstedelsen. Hvor assurandøren selv utsteder polise har megleren en plikt til å kontrollere innholdet av denne. Forsømmer megleren denne plikten, og dette leder til at forsikringstakeren ikke fremsetter reklamasjon over polisens innhold i tide, jf. NSPL § 1-2 annet ledd, vil forsikringstakeren overfor assurandøren bli bundet av polisens innhold. Dette reiser ikke spørsmål om identifikasjon, men om hvorvidt forsikringstakeren kan kreve erstatning av megler.

---

¹³⁴ Se avgrensninger i punkt 1.1.2

¹³⁵ Motivene til NSPL 1996, versjon 2010 § 1-3. Bestemmelsen med tilhørende motivuttalelser er endret i någjeldende NSPL. Uttalelser om cover note antas imidlertid fortsatt å være av betydning for hvordan feil i cover note dokumentet skal bedømmes idet utstedelse av slike er utbredt i praksis og det ikke foreligger indikasjoner på at det har vært meningen å fravike denne oppfatningen.

Når megleren utsteder polise på vegne av assurandøren etter reglene i NSPL § 1-3 tredje ledd følger det uttrykkelig av motivene at han ansees for å opptre som fullmektig for assurandøren, og ikke for forsikringstakeren.¹³⁶ Dette innebærer at det er assurandøren som må bære risikoen for de feil megleren eventuelt begår ved utstedelsen. Assurandøren kan med andre ord ikke påberope seg at vilkår i polisen, som avviker fra den underliggende avtalen, skal være bindende for forsikringstakeren. I engelsk rett er oppfatningen at megleren utformer polisen som representant for forsikringstakeren.¹³⁷

I forlengelse av dette oppstår spørsmålet om det er frigjørende for forsikringstakeren å fremsette reklamasjon over polisens innhold, jf. NSPL § 1-2 annet ledd, til megleren. Spørsmålet kommer på spissen hvor megleren ikke videreformidler reklamasjonen til assurandøren idet forsikringstakeren, ved manglende reklamasjon, risikerer å bli bundet av den feilaktige polisen. Hvor megler utsteder polise på vegne av assurandøren, jf. NSPL § 1-3 tredje ledd, må det antakelig, som følge av at megleren ansees for å være assurandørens fullmektig, være frigjørende for forsikringstakeren å fremsette reklamasjon til megleren. Gjør han dette innenfor fristen i NSPL § 1-2 annet ledd blir han ikke bundet av polisens innhold, selv om reklamasjonen ikke videreformidles til assurandøren.

I de tilfellene hvor assurandøren selv utsteder polisen på forsikringstakerens forlangende, er det ikke grunnlag for å hevde at megler opptre som fullmektig for assurandøren. I henhold til NSPL § 1-3 tredje ledd skal megleren i disse tilfellene bistå ved utstedelsen, og man må da falle tilbake på utgangspunktet om at megleren er forsikringstakerens representant, jf. NSPL § 1-3 første ledd. Fremsettelse av reklamasjon overfor megler kan i disse tilfellene ikke være frigjørende for forsikringstakeren. Hvor megleren ikke videreformidler forsikringstakerens reklamasjon, innebærer dette at forsikringstakeren risikerer å bli bundet av innholdet i den utstedte polisen.

---

¹³⁶ Motivene til § 1-3

¹³⁷ Arnould (2008) s. 194

4.3.5 Betaling av premie via megler

Hvor betaling av premie¹³⁸ skjer via megler oppstår spørsmålet om hvilke konsekvenser det får for forsikringstakeren at premien, som følge av svikt hos megleren, ikke blir betalt til assurandørene. Ved manglende premiebetaling er assurandøren gitt en rett til å si opp forsikringsavtalen, jf. NSPL § 6-2.

Av NSPL § 6-1 fremgår det at ansvaret for at premien blir betalt påhviler forsikringstakeren. Dette ansvaret bortfaller ikke selv om oppgjøret skjer via megler, idet megleren også i disse tilfellene anses for å opptre som forsikringstakerens fullmektig.¹³⁹ Som følge av at megleren opptrer som mellommann ved premiebetalingen er betaling til ham ikke frigjørende for forsikringstakeren. Det er med andre ord forsikringstakeren som bærer risikoen for at premiebeløpet ikke blir betalt til assurandøren som følge av at megleren går konkurs, underslår beløpet eller av andre grunner unnlater å videreformidle dette. For å unngå at assurandøren sier opp forsikringsforholdet på grunn av manglende betaling må forsikringstakeren i et slikt tilfelle betale beløpet direkte til assurandøren.

Det engelske systemet bygger på motsatt løsning. Her har megleren et selvstendig ansvar overfor assurandøren for at premien blir betalt, jf. MIA sec. 53 (1), noe som innebærer at betaling av premie til megleren er frigjørende for forsikringstakeren. Som følge av dette ansvaret er megleren gitt tilbakeholdsrett i polisen, jf. MIA sec. 53 (2).¹⁴⁰ I tillegg inntas det alltid en såkalt "Broker's Cancellation-clause" i de engelske forsikringsvilkårene, som gir megleren en rett til å si opp forsikringsavtalen dersom forsikringstakeren ikke betaler premien.¹⁴¹

---

¹³⁸ Spørsmålet oppstår både ved betaling av premie ved avtaleinngåelsen og ved betaling av tilleggspremie under forsikringsforholdet, for eksempel ved fart utenfor de avtalte fartsområdene, jf. NSPL § 3-15

¹³⁹ Motivene til kapittel 6

¹⁴⁰ Arnould (2008) s. 137

¹⁴¹ Motivene til kapittel 6

I praksis forekommer det at betaling av premie via megler skjer etter ønske fra assurandøren. I henhold til forsikringsavtalen har han ofte en rett til å velge oppgjørsform og kan da velge at det er megleren som skal utstede premienota og stå for innkreving av premien. Når meglerens plikt til å formidle premien følger av avtale med assurandøren må megleren anses for å opptre på vegne av ham. I forlengelsen av dette må det spørres om denne representasjonen innebærer at assurandøren skal bære risikoen for de feil eller forsømmelser megleren begår.

Betaling via megler vil i mange tilfelle være mer risikofylt for forsikringstakeren enn overføring av premien direkte til assurandøren. Han risikerer blant annet at premiebeløpet ikke kommer frem eller kommer frem for sent som følge av at megler forsømmer seg, opptrer svikaktig eller blir insolvent. I de tilfellene hvor forsikringstakeren ikke selv har hatt innvirkning på valget av oppgjørsform, og megleren dermed ikke opptrer på hans vegne, synes det lite rimelig at han skal bære en slik risiko. Når det er i assurandørens interesse, og på bakgrunn av hans valg, at betaling skjer via megler, synes det mest nærliggende å pålegge ham å bære risikoen for at beløpet kommer ham i hende. Dette taler for at betaling av premiebeløpet til megleren må være frigjørende for forsikringstakeren i slike tilfelle. Hvorvidt det er grunnlag for en slik løsning må vurderes konkret i det enkelte tilfelle.

Dette samsvarer for øvrig med det som ble lagt til grunn i Rt.2011.1198 "Dombås Hotell". Saken gjaldt erstatningsoppgjøret etter en hotellbrann og et forsikringsselskaps krav på avkortning i erstatningen etter FAL § 4-2. Her kom retten til at det var grunnlag for identifikasjon mellom en megler og et forsikringsselskap som følge av at megleren hadde påtatt seg å utføre en rekke forsikringstekniske oppgaver som i utgangspunktet var selskapets ansvar, herunder fakturering av premie. Selv om saken gjaldt landjordsforsikring, illustrerer den hvilke vanskelige grensedragninger som kan oppstå ved klarleggingen av meglerens stilling. Dommens premisser antas å ha overføringsverdi også til meglerpraksis på andre forsikringsområder.

4.4 Identifikasjon mellom sikrede og megler

4.4.1 Innledning

Etter avtaleinngåelsen og under forsikringsforholdets videre løp er det sikrede som er pålagt plikter overfor assurandøren. Hvor det følger av avtale at megleren skal bistå også etter avtaleinngåelsen oppstår spørsmålet om sikrede må bære risikoen for de feil og forsømmelser megleren eventuelt gjør.

I det følgende vil jeg først behandle spørsmålet om identifikasjon mellom sikrede og megler hvor megler er ansvarlig for å oppfylle sikredes plikter under forsikringsavtalen. Deretter behandles spørsmålet om identifikasjon ved kontroll av erstatningsoppgjøret, og til slutt vil jeg se på spørsmålet om identifikasjon hvor erstatningsoppgjøret utbetales via megler.

4.4.2 Forsømmelse av sikredes plikter under forsikringsavtalen

4.4.2.1 Innledning

For de avtaler som er underlagt NSPL, og som er tema for denne oppgaven, er det gitt regler om adgangen til identifikasjon mellom sikrede og hans hjelpere i NSPL § 3-36. For de forsikringsavtaler som ikke er underlagt NSPL, eller hvor denne ikke gir tilstrekkelig veiledning, kan man se hen til FAL § 4-11 tredje ledd som regulerer identifikasjon mellom sikrede og hans hjelpere i næringsvirksomhet. Bestemmelsen gir ikke selv hjemmel for identifikasjon, men åpner for identifikasjon hvor dette er uttrykkelig avtalt i forsikringsvilkårene.¹⁴² Avtalekravet innebærer en forutsetning om at identifikasjon ikke kan skje utover det som er avtalt i vilkårene eller inntatt i forsikringsavtalen.¹⁴³ Bestemmelsen gir dermed liten veiledning for spørsmålet om i hvilken utstrekning det er grunnlag for identifikasjon mellom sikrede og megler. Hvor disse reglene ikke gir svar kan det også for forholdet mellom sikrede og megler tenkes identifikasjon basert på alminnelige avtalerettslige regler.

---

¹⁴² Denne avtalefriheten er i og for seg utnyttet i NSPL § 3-36

¹⁴³ Ot.prp.nr. 49 (1988-1989) s. 69

I det følgende vil jeg først vurdere om det er grunnlag for identifikasjon hvor megleren forsømmer oppfyllelsen av sikredes varslingsplikter. Deretter vil jeg drøfte grunnlaget for identifikasjon hvor megleren gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i tilknytning til erstatningsoppgjøret.

4.4.2.2 Forsømmelse av sikredes varslingsplikter

I henhold til NSPL kapittel 3 skal assurandøren ha varsel om alminnelige fareendringer, jf. § 3-11, for eksempel skifte av klasseselskap og skifte av registreringsstat, og mer spesielle fareendringer, som ferdsel utenfor avtalt fartsområde, jf. § 3-15, at skipet blir rekvirert, jf. § 3-18 og flytting av skipet til reparasjonsverksted, jf. § 3-20. I henhold til § 3-29 er sikrede pålagt å varsle dersom et havari inntreffer eller truer med å inntreffe. Hvor megleren er ansvarlig for oppfyllelsen av disse pliktene oppstår spørsmålet om sikrede skal bære risikoen for at megleren unnlater å videreformidle meldingene.

Utgangspunktet for vurderingen av om det er grunnlag for identifikasjon hvor megleren unnlater å videreformidle de varsler sikrede er pålagt å gi i henhold til reglene i NSPL kapittel 3, må tas i NSPL § 3-36. Bestemmelsens første ledd gjelder identifikasjon mellom sikrede og skipets fører eller mannskap. For feil disse hjelperne begår i sjømannstjenesten er det ikke grunnlag for identifikasjon. Annet ledd regulerer identifikasjon mellom sikrede og andre hjelpere.¹⁴⁴ Det følger av bestemmelsen at det kan være grunnlag for å identifisere sikrede med de organisasjoner eller personer han har delegert avgjørelsesmyndighet vedrørende funksjoner av vesentlig betydning for forsikringsdekningen til. Forutsetningen for identifikasjon er at den begåtte feilen eller forsømmelsen knytter seg til en slik funksjon.

---

¹⁴⁴ Annet ledd var ny ved planrevisjonen i 1996, og ble innført for å klargjøre hvor langt identifikasjonsadgangen i sjøforsikring går. Den tidligere sjøforsikringsplanen av 1964 inneholdt kun en henvisning til at de identifikasjonsspørsmål som ikke var direkte løst i planens bestemmelser måtte avgjøres ut fra "alminnelige rettsregler". Denne løsningen ble av plankomiteen ansett lite tilfredsstillende, se motivene til avsnitt 6

Bestemmelsen oppstiller ingen begrensning med hensyn til hvilke personer eller grupper sikrede må finne seg i å bli identifisert med.¹⁴⁵ Avgjørende for om bestemmelsen gir grunnlag for identifikasjon er hvilke nærmere funksjoner megleren har i det enkelte tilfellet. I henhold til bestemmelsens ordlyd beror identifikasjonsadgangen på om det er "delegert avgjørelsesmyndighet fra sikrede av vesentlig betydning for forsikringsdekningen."

Med "delegasjon av avgjørelsesmyndighet" menes at det er gitt fullmakt til å handle på vegne av sikrede innenfor det aktuelle området.¹⁴⁶ Det stilles ingen krav til hvordan denne fullmakten er gitt, det sentrale er om vedkommende reelt sett har den avgjørende beslutningsmyndigheten på områder av betydning for forsikringen.¹⁴⁷ Hvor megleren er gitt i oppdrag å oppfylle sikredes varslingsplikter skal han i all hovedsak videreformidle meldinger sikrede gir til assurandøren. En plikt til å videreformidle opplysninger innebærer ingen reell avgjørelsesmyndighet. Som følge av at dette antar jeg at NSPL § 3-36 annet ledd ikke gir grunnlag for identifikasjon hvor megleren skal oppfylle sikredes varslingsplikter.

Hvorvidt det er adgang til å supplere NSPL § 3-36 annet ledd med alminnelige avtalerettslige regler ved brudd på pliktene i NSPL kapittel 3 er tvilsomt. Bestemmelsen ble innført for å klargjøre hvor langt identifikasjonsadgangen går i sjøforsikring,¹⁴⁸ og det er antatt at annet ledd uttømmende regulerer identifikasjonsadgangen.¹⁴⁹

Motivenes uttalelser vedrørende anvendelsesområdet av NSPL § 3-36 annet ledd indikerer at bestemmelsen i all hovedsak tar sikte på å ramme feil som begås i funksjoner tilknyttet

---

¹⁴⁵ Se Anda (2003) s. 49 som antar at *"Alt frå aksjeselskap, sjølvstendige oppdragstakarar, til enkeltpersonar både i og utom reiarlaget kan i utgangspunktet identifiserast dersom dei stettar dei resterande vilkåra."*

¹⁴⁶ Motivene til § 3-36

¹⁴⁷ Motivene til § 3-36

¹⁴⁸ Motivene til § 3-36

¹⁴⁹ Anda (2003) s. 22

driften av skipet, herunder faktiske handlinger som kan lede til fysiske skader eller økning i risikoen. Tanken bak bestemmelsen er at sikrede skal stå fritt til å organisere driften av skipet, men at han må ta konsekvensene av den ledelsesmodell som velges.¹⁵⁰ Ut fra hensynet til sikrede og hans behov for forutberegnelighet er det rimelig at det i disse tilfellene oppstilles en grense for hvor langt identifikasjonsadgangen skal gå. Han bør regne med å bli identifisert med de feil som blir begått i den øverste ledelsen, men ikke feil som begås lenger ned i organisasjonen.

Plikten til å varsle om fareendring og havari skiller seg imidlertid fra de typiske tilfellene som faller innunder NSPL § 3-36 annet ledd. Det er her tale om ren formidling av opplysninger og ingen avgjørelsesmyndighet i sjøevnerelaterte spørsmål. Hvor sikrede velger å benytte seg av megler i kontakten med assurandøren opptrer megleren som sikredes fullmektig. Dette fullmaktsforholdet kan gi grunnlag for identifikasjon basert på alminnelige avtalerettslige regler hvor hovedregelen er at man blir ansvarlig for de feil ens hjelpere måtte begå.¹⁵¹ Når sikrede overlater til andre å forestå kontakten med assurandøren er det nærliggende at eventuelle forvanskninger i informasjonsformidlingen går utover sikrede, og ikke assurandøren.¹⁵² For assurandøren er det avgjørende å få riktige opplysninger i rett tid. Dette er en forutsetning for at han skal kunne foreta eventuelle endringer i dekningen eller treffe nødvendige redningsforanstaltninger. Hvem som gir opplysningene er for ham av mindre betydning. Til tross for at hensynet til sikrede tilsier at det settes en grense for identifikasjonsadgangen, bør det, etter min mening, være adgang til å supplere NSPL § 3-36 med alminnelige avtalerettslige regler i disse tilfellene.

4.4.2.3 Forsømmelse av opplysningsplikten under erstatningsoppgjøret, jf. NSPL § 5-1

I henhold til NSPL § 5-1 er sikrede pålagt å gi opplysninger av betydning for skadeoppgjøret. Hvor megler er ansvarlig for å oppfylle denne plikten og han gir uriktige eller ufull-

---

¹⁵⁰ Motivene til § 3-36

¹⁵¹ Selmer (1986) s. 205

¹⁵² Tilsvarende oppfatning Selmer (1986) s. 210

stendige opplysninger oppstår spørsmålet om hvem av partene som skal bære risikoen for forsømmelsen.

Hvorvidt NSPL § 3-36 annet ledd får anvendelse ved brudd på NSPL § 5-1 er mer tvilsomt. Opplysningsplikten gjelder i forbindelse med det etterfølgende skadeoppgjøret, og har til hensikt å gjøre assurandøren i stand til å foreta erstatningsberegningen. Dette samsvarer dårlig med hva motivene gir uttrykk for at bestemmelsen tar sikte på å ramme.¹⁵³ Videre taler lovtekniske hensyn for at NSPL § 3-36 ikke tar sikte på identifikasjonsspørsmålet i relasjon til opplysningsplikten ved skadeoppgjøret.

Tilsvarende spørsmål har vært drøftet i tilknytning til identifikasjonshjemmelen i FAL § 4-11 tredje ledd og FAL § 8-1 som hjemler sikredes opplysningsplikt ved skadeoppgjøret. Her er det lagt til grunn, både i praksis og teori, at det er adgang til å avtale identifikasjon etter FAL § 4-11 tredje ledd også i tilknytning til FAL § 8-1.¹⁵⁴ Denne oppfatningen er blant annet begrunnet i at det i forarbeidene til FAL § 8-1 er henvist til FAL § 4-11 tredje ledd, noe som kan tale for at identifikasjonsbestemmelsen er ment å gjelde.¹⁵⁵ Motivene til NSPL inneholder ingen tilsvarende henvisninger, verken i tilknytning til NSPL § 3-36 eller NSPL § 5-1. Så vidt meg bekjent, foreligger det ingen praksis eller teori vedrørende spørsmålet. I mangel av konkrete holdepunkter, samt at motivene ikke gir uttrykk for at man har ment å ramme dette tilfellet, legger jeg til grunn at NSPL § 3-36 annet ledd ikke regulerer spørsmålet om identifikasjon ved forsømmelse av sikredes opplysningsplikt ved skadeoppgjøret.

I fraværet av regler som uttrykkelig regulerer adgangen til identifikasjon blir spørsmålet om identifikasjon kan baseres på alminnelige avtalerettslige regler.

---

¹⁵³ Jf. uttalelser om anvendelsesområdet i punkt 4.4.2.2

¹⁵⁴ LA-2008-184634, AKN-2131-2004 og Brynhildsen m.fl. (2010) s. 257

¹⁵⁵ Ot.prp.nr. 49 (1988-1989) s. 89

I motivene er det henvist til at spørsmålet om identifikasjon mellom forsikringstaker og megler ved brudd på opplysningsplikten ved avtaleinngåelsen må løses på bakgrunn av alminnelige avtalerettslige regler.¹⁵⁶ Det kan anføres at dersom man mente at spørsmålet skulle løses på en annen måte ved skadeoppgjøret burde dette vært redegjort for i motivene. Pliktenes likhetstrekk taler for at tilsvarende løsning bør legges til grunn for opplysningsplikten ved skadeoppgjøret.

Videre er det for parallellbestemmelsen i FAL § 8-1 lagt til grunn at det må være adgang til identifikasjon basert på avtalerettslig grunnlag,¹⁵⁷ og at sikrede må finne seg i å bli identifisert med sine hjelpere hvor de er gitt fullmakt til å opptre på hans vegne i skadeoppgjøret.¹⁵⁸

I praksis kan omfanget av meglerens oppdrag variere. Dette har imidlertid, etter min mening, ikke betydning for identifikasjonsspørsmålet. Uavhengig av om hans oppdrag går ut på å videreformidle opplysninger, eller om han har et mer selvstendig ansvar for gjennomføringen av skadeoppgjøret, opptrer han som sikredes fullmektig. Det syns rimelig at dette fullmaktsforholdet, uavhengig av omfang, gir grunnlag for identifikasjon.

Hvor megleren forsømmer sikredes opplysningsplikt i NSPL § 5-1, antar jeg etter dette at det er adgang til identifikasjon basert på alminnelige avtalerettslige regler.

4.4.3 Kontroll av erstatningsoppgjøret

Megleren har i noen tilfelle plikt til å kontrollere erstatningsoppgjøret og melde fra til sikrede og assurandøren om eventuelle feil i beregningen. Unnlatelse av å oppfylle disse pliktene kan lede til at assurandøren betaler ut for høy erstatning og senere krever det som er

---

¹⁵⁶ Motivene til Avsnitt 6

¹⁵⁷ Dette gjelder til tross for at FAL § 4-11 tredje ledd er gitt anvendelse. Den ansees med andre ord ikke for å være uttømmende i relasjon til § 8-1

¹⁵⁸ Se for eksempel FSN-1845 og FSN-1937

betalt ut for mye tilbakebetalt i henhold de alminnelige reglene om *condictio indebiti*.¹⁵⁹ Adgangen til tilbakebetaling basert på denne læren beror på en helhetsvurdering,¹⁶⁰ hvor det blant annet skal legges vekt på om mottakeren, her sikrede, var i god tro med hensyn til utbetalingen.¹⁶¹ På denne bakgrunn oppstår spørsmålet om meglerens onde tro skal gå ut over sikrede og få betydning ved vurderingen av om det er adgang til tilbakebetaling.

Verken NSPL eller FAL har regler om identifikasjon i slike tilfelle. Hvorvidt det er adgang til identifikasjon må løses på bakgrunn av alminnelige avtalerettslige regler.

Meglerens plikt til å kontrollere erstatningsoppgjøret springer ut av avtale med sikrede, og er en oppgave han utfører for å ivareta sikredes interesser under forsikringsavtalen. Hvor sikrede velger å la seg bistå av en profesjonell medhjelper og overlater til ham å utføre kontrollen med erstatningsoppgjøret, er det rimelig at han også må bære konsekvensene av dette valget.

Jeg antar etter dette at det må være grunnlag for identifikasjon basert på alminnelige avtalerettslige regler. Dette innebærer at sikrede og megler bedømmes under ett og at meglerens onde tro får betydning ved vurderingen av assurandørens adgang til tilbakebetaling.

4.4.4 Utbetaling av havarierstatning via megler

Som nevnt vil betaling av erstatningsoppgjøret etter et havari ofte skje via megler. Her oppstår spørsmålet om betaling av erstatningsbeløpet til megler er frigjørende for assurandøren. Som for betaling av premie, kommer spørsmålet først og fremst på spissen hvor megleren går konkurs eller underslår beløpet før det er utbetalt til sikrede. Dersom

---

¹⁵⁹ *Condictio indebiti* er den alminnelige lære om rett til å kreve tilbakebetaling når betalingen skyldes en uriktig oppfatning om betalingsplikts eksistens eller omfang, se Bergsåker (2001) s. 211.

¹⁶⁰ Se Rt.1980.290 på s. 294 "Det er et grunnleggende trekk i læren om *condictio indebiti* at hvert tilfelle skal vurderes konkret og under hensyn til rimelighet."

¹⁶¹ Sikredes gode tro vil være et moment i retning av at tilbakebetaling ikke skal finne sted, se Bergsåker (2001) s. 214.

betaling ansees frigjørende for assurandøren må sikrede eventuelt søke sitt tap dekket hos megleren.

I praksis følger det ofte av avtale mellom sikrede og megler at megleren har fullmakt til å motta erstatningsoppgjøret fra assurandørene på vegne av sikrede. Hvor megler innkrever oppgjøret i henhold til en uttrykkelig fullmakt fra sikrede må betaling til megler være frigjørende for assurandøren.¹⁶²

Hvor det ikke foreligger en uttrykkelig fullmakt må utgangspunktet være at betaling til megler ikke er frigjørende for assurandøren.¹⁶³ Spørsmålet er om det er etablert en praksis på sjøforsikringsrettens område som innebærer at dette utgangspunktet må fravikes.

I sjøforsikring har det etter hvert utviklet seg til å bli en utbredt og etablert praksis blant meglerhusene at erstatningsoppgjøret betales via megler.¹⁶⁴ Dette er imidlertid ikke ensbetydende med at det er etablert en oppfatning om at betaling til megler er frigjørende for assurandøren. Det stilles visse krav til den praksis som foreligger for at den skal gi grunnlag for hva som er gjeldende rett. I rettspraksis er det blant annet stilt krav til at innholdet av praksisen må kunne dokumenteres.¹⁶⁵ Jeg antar at dette også må gjelde ved betaling av erstatningsoppgjør som er en viktig del av forsikringsforholdet.

Den praksis jeg har undersøkt viser at det er en klar oppfatning om at megler ofte mottar betaling, men den gir ingen holdepunkter for at betaling skal være frigjørende for assurandøren hvor megler ikke er legitimert. Oppfatningen synes snarere å være at megler kun er

---

¹⁶² Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 59, Brækhus (1946) s. 197 og Berg (2013)

¹⁶³ Tilsvarende oppfatning Finstad (1994) s. 60

¹⁶⁴ Flaatin m.fl. (2008) s. 53 som karakteriserer dette for å være sedvane, Berg (2013), Franseth (2013)

¹⁶⁵ Se for eksempel Rt.1992.1607 som gjaldt krav på nyverditillegg etter brann. Her påpekte førstvoterende på s. 1611 at *"Det er etter min mening heller ikke dokumentert forsikringspraksis som på noen avgjørende måte støtter Vestas anførsel."*

legitimert til å motta oppgjør hvor det foreligger fullmakt, og at dette ikke gjelder tilsvarende hvor sikrede ikke har gitt slikt samtykke. Selv om disse oppfatningene kun skriver seg fra noen få representanter fra meglernæringen, indikerer de at det ikke er klare holdpunkter for en etablert praksis om at betaling er frigjørende. I mangel av klar dokumentasjon, kan praksis etter min mening ikke gi grunnlag for å fravike en tradisjonell oppfatning og et forholdsvis klart utgangspunkt.

Dette samsvarer med løsningen under engelsk rett. Her er assurandøren direkte ansvarlig overfor sikrede for betaling av erstatningsoppgjøret.¹⁶⁶ Det er altså ikke, i motsetning til ved betaling av premie, megleren som er ansvarlig for at beløpet blir betalt. Hvor betaling av erstatningsoppgjøret skjer via megler er det antatt at betaling kun er frigjørende for assurandøren hvor megleren er legitimert til å motta betaling.¹⁶⁷ Slik legitimasjon vil megleren ha enten hvor han har polisen i sin besittelse¹⁶⁸ eller hvor det foreligger en uttrykkelig betalingsfullmakt fra sikrede til assurandøren om at erstatningsoppgjøret kan utbetales til megler.¹⁶⁹ Dersom assurandøren utbetaler erstatningsoppgjøret uten at megleren har den nødvendige fullmakt er dette assurandørens egen risiko, og han risikerer å måtte betale beløpet ut en andre gang.¹⁷⁰

Konklusjonen må etter dette bli at betaling ikke er frigjørende for assurandøren med mindre det foreligger en uttrykkelig fullmakt.

4.4.5 Informasjonsformidling mellom hovedassurandør og koassurandør

Når det avtales at megleren skal stå for formidling av informasjon mellom hovedassurandøren og koassurandørene under havaribehandlingen, oppstår spørsmålet om hvem som skal

---

¹⁶⁶ MIA sec. 53(1)

¹⁶⁷ Arnould (2008) s. 201

¹⁶⁸ Arnould (2008) s. 201

¹⁶⁹ Franseth (2013)

¹⁷⁰ Arnould (2008) s. 201

bære risikoen for at megleren forsømmer å videreformidle meldinger til assurandørfellesskapet.

Dersom det er avtalt med koassurandørene at videreformidling av meldingene kan skje gjennom sikredes megler, må koassurandørene selv bære risikoen for meglerens forsømmelser, og krav om dekning av eventuelt tap må da rettes direkte til megler.¹⁷¹

Dette kan imidlertid stille seg annerledes hvor meglerens oppdrag ikke følger av avtale med koassurandørene, men hvor det er inngått avtale med hovedassurandøren om at megleren skal bistå ham ved kommunikasjonen med koassurandørene. At det er hovedassurandørens plikter overfor koassurandøren megleren da skal ivareta taler klart i retning av at han opptrer på vegne av hovedassurandøren. På den annen side er det i sikredes interesse at koassurandørene får nødvendig informasjon om havariet, noe som taler for at megleren representerer sikrede i kontakten med koassurandørene.

I henhold til motivene er det frigjørende for sikrede å gi melding til hovedassurandøren, og såfremt sikrede har oppfylt sin forpliktelse overfor ham kan koassurandøren ikke påberope seg at sikrede har tapt en rett ved passivitet.¹⁷² Dette må innebære at det er hovedassurandøren som bærer risikoen for at megleren unnlater å videreformidle meldinger til koassurandørene. En motsatt løsning vil i realiteten innebære at sikrede pålegges en mer vidtgående plikt enn det som er meningen etter NSPL. Dersom sikrede skulle bli identifisert med megleren når han, etter avtale med hovedassurandøren skal varsle koassurandørene, vil regelen om at sikrede kun plikter å varsle hovedassurandøren miste sin betydning. Hensynet bak hovedassurandørsystemet er at sikrede skal kunne forholde seg til en leder blant assurandørene og slippe å henvende seg til hver enkelt koassurandør.¹⁷³ Å pålegge sikrede å bære risikoen for meglerens forsømmelser i dette tilfellet vil stå i strid med dette hensy-

---

¹⁷¹ Motivene til § 9-4

¹⁷² Motivene til § 9-4

¹⁷³ Brækhus m.fl. (1993) s. 310

net. Dette er et eksempel på at megleren kan ha flere "hatter" og i noen tilfelle utfører oppgaver som gjør det mer nærliggende å identifisere ham med assurandøren.

5 Litteraturliste

Lover

- 2005 Lov om forsikringsformidling (forsikringsformidlingsloven) av 10. juni 2005 nr. 441.
- 2005 Lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet (forsikringsvirksomhetsloven) av 10. juni 2005 nr. 44.
- 1989 Lov om forsikringsavtaler (forsikringsavtaleloven) av 16. juni 1989 nr. 69.
- 1918 Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer (avtaleloven) av 31. mai 1918 nr. 4.

Forskrifter

- 2005 FOR 2005-12-09 nr. 1421: Forskrift om forsikringsformidling av 9. desember 2005.
- 1995 FOR 1995-11-24 nr. 923: Forskrift om forsikringsmegling av 24. november 1995. Opphevet.

Forarbeider

- Ot.prp.nr. 24 (2007-2008) Om lov om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv.
- Ot.prp.nr. 55 (2004-2005) Om lov om forsikringsformidling.
- Ot.prp.nr. 49 (1988-1989) Om lov om forsikringsavtaler m.m.
- NOU 2007:1 Meglerprovisjon i forsikring.
- NOU 1987:24 Lov om avtaler om skadeforsikring.
- Innst.O.nr. 88 (2004-2005) Innstilling fra finanskomiteen om lov om forsikringsformidling.

Rundskriv

Rundskriv 3/1999

Finanstilsynets Rundskriv 1999-01-08. 3/1999. Presiseringer av og generelle kommentarer til forskrift av 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsmegling.

EU-direktiv

EP/Rdir 2002/92/EF

Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling.

Utenlandske lover

MIA

Marine Insurance Act 1906

Financial Service and Markets Act

Financial Service and Markets Act 2000

Annet regelverk

NSPL

Nordisk Sjøforsikringsplan av 2013. Basert på Norsk Sjøforsikringsplan av 1996, versjon 2010.

NSPL versjon 2010

Norsk Sjøforsikringsplan av 1996, versjon 2010.

Motivene

Motivene til Nordisk Sjøforsikringsplan av 2013. Basert på Norsk Sjøforsikringsplan av 1996, versjon 2010

Motivene til NSPL versjon 2010

Motivene til Norsk Sjøforsikringsplan av 1996, versjon 2010.

Norsk rettspraksis

Rt.2011.1198

"Dombås Hotell"

Rt.1993.1482

Rt.1992.1607

Rt.1987.744

LG-2011-22519

LA-2008-184634

LB-2008-87925

Nemndspraksis

AKN-2131-2004

FSN-1845

FSN-1937

Juridisk teori

Arnould (2008)

Arnould, Joseph. *Arnould's Law of Marine Insurance and Average*. 17th ed. By Jonathan Gilman, Robert Merkin, Claire Blanchard, Julian Cooke, Phillipa Hopkins and Mark Templeman. London: Sweet & Maxwell, 2008.

Bergsåker (2001)

Bergsåker, Trygve. *Lærebok i Pengekravsrett Tilpasset privatrett grunnfag ved Universitetet i Oslo*. 2. utg. Oslo: 2001.

Brynildsen m.fl. (2008)

Brynildsen, Claus, Børre Lid og Truls Nygård. *Forsikringsavtaleloven med kommentarer*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2008.

Brækhus m.fl. (1993)

Brækhus, Sjur og Alex. Rein. *Håndbok i kaskoforsikring*. Oslo, 1993.

Brækhus (1946)

Brækhus, Sjur. *Meglerens rettslige stilling*. Oslo: Tell forlag, 1946.

Bull (2008)	Bull, Hans Jacob. <i>Forsikringsrett</i> . Oslo: Universitetsforlaget, 2008.
Bull (1980)	Bull, Hans Jacob. <i>Sjøforsikringsrett</i> . Oslo: Tanum – Norli, 1980.
Eckhoff (2001)	Eckhoff, Torstein. <i>Rettskildelære</i> . 5. utg ved Jan E. Helgesen. Oslo: Universitetsforlaget, 2001.
Falkanger m.fl. (2010)	Falkanger, Thor og Hans Jacob Bull. <i>Sjørett</i> . 7. utg. Oslo: Sjørettsfondet Akademisk, 2010.
Flaatin m.fl. (2008)	Flaatin, Anne, Kjell Einarsveen og Bjørg Sæther. <i>Forsikringsmegling – en innføring</i> . 6. utg. Oslo: BI Forsikring, 2008.
Hov m.fl. (2009)	Hov, Jo og Alf Petter Høgberg. <i>Alminnelig avtalerett</i> . Oslo: Papinian, 2009.
Lilleholt (1999)	Lilleholt, Kåre. <i>Godtruerverv og kreditorvern</i> . 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1999.
Selmer (1986)	Selmer, Knut S. <i>Forsikringsrett</i> . 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1986.
Wilhelmsen m.fl. (2007)	Wilhelmsen, Trine-Lise og Hans Jacob Bull. <i>Handbook in Hull Insurance</i> . Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 2007.
Woxholth (2009)	Woxholth, Geir. <i>Avtalerett</i> . 7. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2009.

Juridiske artikler

Anda (2003)	Anda, Mats. <i>Identifikasjonsinstituttet i norsk Sjøforsikringsplan av 1996</i> . Oslo: MARIUS, nr. 307, 2003.
Finstad (1994)	Finstad, Fredrik Bøckman. <i>Forsikringsmeglerens rettslige stilling</i> . Oslo: MARIUS, nr. 202, 1994.
Winggren (2000)	Winggren, Daniel. <i>Försäkringsmäklarens civilrättsliga ansvar</i> . I: Nordisk Forsikringstidsskrift. Nr. 1, 2000.
NFT nr. 4 (1992)	

Internett

- Pressemelding fra Finanstilsynet www.finanstilsynet.no/no/artikkelarkiv/Pressemeldinger/2012/2_kvartal/Kraftig-nedgang-i-samla-resultat-men-auke-i-talet-pa-forikringsformidlingsforetak
- NFFs Etiske retningslinjer <http://www.forsikringsmeglerne.no/etiske-retningslinjer>
- Lloyd's (2013) <http://www.lloyds.com/lloyds/corporate-governance/lloyds-governance-structure>

Personlig meddelelse

- Berg (2013) Berg, Frode. Claims Director i Willis. Intervju 5. mars 2013.
- Dammen (2013) Dammen, Svein. Senior broker i Northedge AS. Intervju 6. mars 2013
- Einarsveen (2013) Einarsveen, Kjell. Executive Director i Northedge AS. Intervju 6. mars 2013
- Franseth (2013) Franseth, Kåre. Senior Claims Manager i Northedge AS. Intervju 6. mars 2013